

sl. no. 029286

Cal & Coll. 23
Can (P)

21
96

Cal. Coll. 23 Calista Coll.

ASIAN
SOCIETY

بسم الله الرحمن الرحيم

جلد دوم غزوہ محرم ۱۲۸۲ھ ہجری مطابقت ۱۸۶۵ء شمسی ۱۸۶۵ء

بہ حمد خداے علیم و حکیم اور نعمت رسول کریم علیہ علی آرد واصحابہ الصلوٰۃ
والسلام کے بندہ امیدوار رحمت کے پایاں حضرت ایزد منان محمد عبدالحق
بن حاجی محمد روشن خان بہرورد و برادر کوچک محمد مصطفیٰ خان مخفوز خدمت میں شائقین
علم دین اور طالبین سائل شرعیتین کے عرض کرتا ہوں کہ زمانہ پیشین میں ان کا برعکس
باعث ترقی علم دین کی اس قدر ترقی کہ اس کا اثر آج تک باقی ہے لیکن اس میں
سبب سستی اور کاہلی اور بے رغبتی کے اس میں نہ ضعف بہت اور توفیق مسلمانوں
آگیا کہ اس کے باعث سے صورت اندر اس علم کی مشاہد اور نمایاں ہو رہی ہے

ایسے وقت میں سب مسلمان بھائیوں کو واجب ہو کہ عدا سے سابق میں رہ کر
باقی لگے ہیں فکریات بابرکات کو تبرک و غنیمت جانکر اذکی تعظیم اور تکریم اور
خدا شگزاری کو وسیلہ مباحات دنیوی اور دیرہ نجات اخروی کا سمجھیں اور جو لوگ
زیدہ نہیں ہیں ان کے کلام کے احیاء میں بہت مبالغہ کو صرف کریں اور جو سبب
کم نصیبی کے مشاہد جمال باکمال و رفیعان صحبت ملکاحی قائم سے محرومی حاصل کر
نہ اس صورت میں چاہیے کہ ان کے کلام کو بھی حسد زیادہ اور تعویذ گلو جانیں اور
ان کے فتوے کو دستور العمل کارروائی اپنی کا تصور کریں لیکن از بسکہ ہم سب ان کی
تکلیف بخالی نہیں اور ہر شخص پر یہ بات بخوبی حالی نہیں کہ اس کی تہہ پر مستند اور کسا
قول مقدمہ نظر بران اس عاجز نے جو فرض قائل یہ بات تجویز کی کہ جو مقدمات ملکاحی شا
خفہ کے حضور میں پیش ہو کر محل برتھاؤ اسکے ہو میں ان کی اشاعت کر کے ان کے
افسوس کے سبکو مالا مال کرے اور سوا اسکے جن صاحبوں کو کچھ ضرورت واقع ہو سکے
ضروری تحریر کر کے مع ہم مطبع نظامی واقع شہر کاغذ پور میں ارسال کریں ملکاحی
دلی اور رام پور اور لکھنؤ سے دستخط کر کے اذکی خدمت میں بھیجے جائیں گے اور
یہ زمرہ صرف محصول خط میں صرف ہو گا بعد اوسکے پھر وہ مستفاد داخل اس سبب
ہو گا کہ اس مجموعہ کا نام فیض عام رکھا ایزد تعالیٰ و تقدیر کیستے اور اذکی
ترقی کی توفیق ارزانی کرے دوسری عرض شائقان علم دین کی خدمت میں یہ
کہ جن صاحبوں کے پاس مفتاحات تہذیبی جناب شایعہ العزیز قدس سرہ و دیگر

موجود ہوں ازراہ غنائت اصل یا نقل سبیل ذکر اہل فرامین تاکہ وہ بھی اس مجموعہ میں داخل کیے جائیں اور اگرچہ مصنف اس کے بہت سے لیکن خیال نفع رسانی خلاف بہت کم قیمت مقرر کی اور بعد ہر سہ ماہی کے ایک مجموعہ استقفا ہی سائل ضرور کیا مگر کسی خدمت یافتہ میں اس سلسلہ کا امیدوار صاحب دو گنے سطرہ دار چہین کے پانچ نام و نشان سے پہچانیے کہ دفتر طیارہ روایات کیا گیا

سوال ما قولہم رحمہ اللہ تعالیٰ

اندرین معنی کہ شیعہ گویند مذہب طاق است در روایات کتب از ایماہ اہل بیت مرویہ در روایات سنیان معتبر نیستند و فرقہ ناجیہ ایم کہ بر مذہب اہلبیت میرودیم و ایم کہ بحکم اکلیعہ اللہ و اطیعوا الرسول واولی الامر من بعدہ و اولی الامر ایمان نہ کسی دیگر از صحابہ و اہل و از سلاطین و سنیان گویند کہ فرقہ ناجیہ ایم کہ ہم مذہب اہلبیت و صحابہ میرودیم و روایات از انہم بزرگان مروی است و ایم شیعہ معتبر نیست و بر ایماہ فترامی بندند در خصوص مردم عوام بھارگان کہ اکثر جمیع کتب دین نیست و اندک کمال پریشانی لاق میشود کہ کسند و کد ام راہ و مذہب اختیار نمایند جواب ثانی کہ کسی اجای مہ زن و محبال انکار نباشد و بوجہ حسن ظن ہر گرد کہ کہ ام فوق علی قبر آن حدیث قول ایم میکنند رستی باید فرمود و خراک اخیر

جواب مولانا محمد الحق و اصواب

حق سبحانہ و تعالیٰ بعد انتشار کفر و شرک در عالم رسول کریم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

جلد دوم پنجم
و سلم را در کتب معیشت فرموده و کتابی بزبان عربی بروی نازل نمود در وصف کتاب
خود میفرماید هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ یعنی قرآن هدایت کننده متقیان است به است
و مسائل ایمان و عقاید در وی تفصیل و تصریح بیان نموده و حاجت کتاب دیگران
چنانچه خود میفرماید اَوْ لَمْ يَكْفِهمْ اَنَّا اَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُفَسِّرُ لَكَ فِي
ذٰلِكَ لَحٰجَةً وَّ ذِكْرًا لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ یعنی آیا کفایت نکرد و ایشانرا آنکه نازل کردیم
بر تو کتاب که تلاوت کرده می شود بر ایشان بذكرستیکه درین کتاب بر آینه رحمت و نیت
برای گردن مومنان پس هر که را در اوجاست خود جستن منظور باشد از قیل و قال کتابهای
در گذشته رجوع بتصریحات کتاب الله آرد و در وی تامل کند چنانچه حق تعالی میفرماید
كِتَابٌ اَنزَلْنَاهُ اِلَيْكَ مُبَارَكًا لِّكَ بَيِّنَاتٌ لِّاَيَاتِهِ وَلِيُنذِرَ اُولَئِیَّالِیَّ
یعنی قرآن کتابی است بابرکت که فرستادیم بر تو برای محمد برای آنکه تذکر و فکر کنند بنگار
آیات او را و آنکه پسند پذیرند خداوندان و عقول صاف پس صاحب عقل صافی آنست که بصورت
صریح آیات ایمان آورده مذہب خود حکم سازد و بهم و شبهات و اشیاء را که مصنفان
کتابها بر کس موافق مدعای خود بر آورده اند بکیوگذازد مگر جائی که معنی ظاهری کلام است
با معنی آیات دیگر موافقت نداشته باشد آنجا تاویل کردن برای موافقت
آیات مضایقه ندارد پس شکی نیست که بیشتر نزاع سنی و شیعه در حق صحابه رسول الله صلی
علیه و آله و سلم است و در دیگر مسائل کم و چون این نزاع با آیات حکمت قرآنی خیر
دیگر مسائل خود بخود حل شوند سننیاں گویند که صحابا و اولین و آخرین همه معذور و پستی اند

در حق آنها سوای حسن ظن جائز نیست هیچ وجه طعن و تشنیع درستی و تشدید
 که بسیاری آنها منافق بودند یا بعد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم مرتد شدند و خلاف
 که حق ابلهیت بود و عصب که دزد و خانه آنحضرت را غارت می نمودند و دزدی را
 شخصی از قوم خود بطبع دنیا و هوا و نفس ریاست مقرر کرده او را خلیفه رسول الله نامید
 و تشدید در کتب خود بسیار طعن در حق آنها ذکر میکنند اکنون ای برادر این قضیه را از کتاب
 که فرمان اکرم الحاکمین باید پرسید و هر چه ارشاد شود آزار دل خود بدار و در کتاب
 جایبیداد و اگر بعد حکم کتاب تشدید باز کسی این سوای خود و وشبهات کتابهای
 مردمان را بخاطر راه داده خود که معانی کتاب الله بگرداند یا در آن شک آورد و تغییر
 شود که آنکس ایمان بخدا و کتاب و ندارد و قرآن و کفایت نمیکند پیغمبر در عزم
 فاسد او همان مردمان اند که شباهت از کتابهایشان در دل دمی در کردند پس آنکس خارج
 از بحث اسلامی است حسبما یجزم مطهر و طاهر المباح پس بدان و شک الله
 و ایما که در کتاب مدح اصحاب راه مهاجرین خوله انصار خواه دیگران که بعد مهاجرین
 و انصار ایمان آورده اند و بشرف صحبت و ملازمت آنحضرت مشرف شده و بهر
 وی جهاد کردند و نماز باخواندند و از وی احادیث شنیدند بر تبه آن که بعد از
 بر آن هیچ عاقل تجویز نکند که آنها منافق بودند یا مرتد شدند هُدًی لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ
 قَوْمٌ مِّنْهُمْ بِالْغَيْبِ وَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ مِمَّا كَرِهَتْ قُلُوبُهُمْ بِمَقْصُودٍ
 یعنی قرآن هدایت کننده و دلالت کننده است بر اوست چیزی کار از آنکه

شیخ صالح بن عبد الله
 کعبه اول

انا که ایمان می آورده غیب و برپا میدارند نماز را و از آنچه ایشان را روزی داده ایم
 می کنند و اَلَّذِينَ يَتُوبُونَ بِمَا اَنْزَلَ الْبَیْکَ وَمَا اَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ وَ
 بِالْآخِرَةِ هُمْ یوقِنُونَ وَاَنَّا کَ اِیْمَانِی اَکْرَدُ بَا نِجَ نَازِل کَرده شده بسوی تو و بیا
 نازل کرده شده پیش از تو و به کثرت ایشان یقین میدارند اَوَّلِیَافِ عَلٰی هُدٰی
 مِّنْ شَرِّ لِّهْمٍ وَاُولَئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ آن گروه برادر راست اند از پروردگار
 ایشان یعنی بعد و توفیق او راه صواب یافته اند و همان گروه ایشانند رستگاران از
 عذاب و اَلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اَنَّا کَ هُمْ جَنَّاتٍ تَجْرٰی
 مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ وَبِشَارَتِ ده اسی محمد بکسانیکه ایمان آورده و کارهای نیک
 کردند آنکه در ایشان است بهشتها که جاری اند در زیر آنها نهرا و اَلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ اُولَئِکَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيْهَا خَالِدُونَ وَاَنَّا کَ اِیْمَانِی اَکْرَدُ
 و کارهای نیک است کردند آنها اهل بهشت اند ایشان در آن بهشتها جا دیدان بهشت بلی
 مِّنْ اَسْکَمَ وَجْهٍ لِّلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَکَلَّ اَجْرًا عِنْدَ رَبِّکُمْ وَاَسْخَافٌ عَلَیْکُمْ
 وَاَکْهَمَ خِیْرًا تَوَهُنٌ نه چنین است که یهود و نصاری میگویند که در جنت سوائی بود
 و نصاری کسی نرود بلکه هر که اسلام آورد و تسلیم نمود بهمه خود را برای خدا و او نیکو کار
 پس برای او مزد و دست نرود پروردگار او هیچ ترسی نباشد بر ایشان و نه ایشان
 انگیزین شوند این آیات که در مع مومنان مذکور شد در وقت نزول سوائی صحاب
 کسی نبود که صحابه ازین آیت خارج کرده شود باز حق تعالی میفرماید که ابراهیم علیهم السلام

کتب اول از نسیب قدس
 کتب اول از نسیب قدس

کتب اول از نسیب قدس
 کتب اول از نسیب قدس

کتب اول از نسیب قدس
 کتب اول از نسیب قدس

وقت بنای کعبه این دعا کرده بود زبنا و اجعلنا مسلمین علیک و من ادبرنا
أمة مسلمة لك ای پروردگارا ما را از این ناهم دور یعنی را و پسران اسماعیل را
و مطیع تر از گردان از اولاد ما جماعتی را انقیاد کننده و فرمان برین مقرر کن
قهم رسولهم منهم يتلوا عليهم آياتك ويعلمهم الكتاب والحكمة
و نیز بگویم ای پروردگارا بار انگیز و بفرست در میان ایشان پیغمبری را که ایشان را
برایشان آیات کتابی و پیام نور ایشان را قرآن و معانی آن از ضلال و حرام و غیره
گرداند ایشان را از شرک و گناه حق سبحانه و تعالی هدایت کن و آنحضرت را اجابت کرد و رسول
کریم را در مکه معظمه بعثت فرمود و بسیاری از قریش اسلام نصیب شد و در میان
صحابه منسلک گردانید در اینجا نکته است که باب زیر باید نوشت و آن آنست که هرگاه
حق سبحانه و تعالی دعای حضرت ابراهیم علیه السلام را که در حق ذات خود یکی از بزرگان
باجابت مقرون فرماید دعای سید انبیا را صلی الله علیه و آله و سلم که بیشک افضل است
ابراریم علیه السلام بودند و هر روز پنجاه بار در مسجد رکعت نماز فرض که جماعت
میکنند از روند و در حق تمام مقتدیان خود این الصراط المستقیم بصیغه تکلم الله میخوانند
چگونه اجابت نفرماید و شک نیست که تمامه مناجرت انصاری خصوصاً خلفای کبیره
ابرار لیل و نهار نماز همیشه همراه آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم میخواندند پس کسیکه
اینهارا بر هر که استقیم نداند یقین کند که دعای آنحضرت باشد و خود محمد و آل
گردد و خود را بدین دعای سید انبیا که گفته اند که شما در این دعای سید انبیا و آنرا فرموده اند

بگویند کہ ایما ایمان آوردیم و ما طبع فراموشی بر ما نازل شد و ما را فراموشی افتاد
 فَقَدْ أَهْمَكَ وَأَوْرَانُ تَوَكُّلاً إِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ پس اگر ایمان آرند ما را
 چنانچه شما ایمان آوردید پس تحقیق ما را راست یابند آنها، و اگر اعراض کنند و روگردان
 پس نیستند آنها مگر در مقام خلاف عداوت وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا
 لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ يَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا
 همچنانکه قبله شمارا افضل قبلها ساختیم شمارا هم گردانیدیم گردی عدل و برگزیده
 تا باشید شما گواهان برای انبیا بر منکران نبوت روز قیامت و باشد پیغمبر شما
 گواهی دهنده یعنی بر صدق شما گواهی دهد این خطاب آنجماعت است که وقت
 تحویل قبله موجود بودند و ضلعای رابعه و ابضی دیگر از مهاجرین انصار از ان جماعت
 و این خطاب دیگران لطیف و سمیع آنها خواهد بود پس هر که آنجماعت را عادی
 نداند منکر این آیت باشد و ابتدای اسلام بعد نماز عشا احازرت طعام و مباشرت
 در شبها صیام نبود چون از بعضی صحابه در وقت منی عتبه این فعل بوقوع آمد
 و بعضی آنحضرت رسانیدند بآیه آه اَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَقُ
 اِلَىٰ اِلْسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ حلال کرده شد
 برای شما در شب صیام مباشرت با زنان خود ایشان پوشش را بر شما را
 و نیز شما لباس را بر ایشان اَعْلَمَ اللَّهُ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَلَفُونَ اَفَلَا تَفْهَمُونَ
 قَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ وَفَسَتْ خُذُوا زُلُمًا مِمَّا خِيَا تَكُنْتُمْ

بگویند که ایما ایمان آوردیم و ما طبع فراموشی بر ما نازل شد و ما را فراموشی افتاد
 فَقَدْ أَهْمَكَ وَأَوْرَانُ تَوَكُّلاً إِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ پس اگر ایمان آرند ما را
 چنانچه شما ایمان آوردید پس تحقیق ما را راست یابند آنها، و اگر اعراض کنند و روگردان
 پس نیستند آنها مگر در مقام خلاف عداوت وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا
 لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ يَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا

بگویند که ایما ایمان آوردیم و ما طبع فراموشی بر ما نازل شد و ما را فراموشی افتاد
 فَقَدْ أَهْمَكَ وَأَوْرَانُ تَوَكُّلاً إِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ پس اگر ایمان آرند ما را
 چنانچه شما ایمان آوردید پس تحقیق ما را راست یابند آنها، و اگر اعراض کنند و روگردان
 پس نیستند آنها مگر در مقام خلاف عداوت وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا
 لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ يَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا

بافسهای خود بسبب بشارت در غیر وقت جو از پس رجوع کرد بر شما بجهت نصرت
 و او بشارت در شب صیام و عفو کرد و قصیر شما ای برادر تامل کن که چه دیدی
 کرم در حق آنها جویش منزند که حق سبحانه و تعالی با وجود علم ازلی خود بر خیانت
 و قصیرشان قلم عفو و صبح برگناهشان کشید باز شنو آن **الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ**
هَاجَرُوا وَاجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ بدستی آنانکه ایمان آورده اند و هجرت کرده اند و جهاد کرده اند در راه
 خدا آن گون امید دارند رحمت خدا را و خدای تبارک و تعالی آمرزنده گناهان
 ایشان و مهربان بر ایشان است این آیت دلالت میدارد که مهاجرین عفو دارند
 پس کسی که آنها را مغفورند از منکر این آیت باشد **اللَّهُ وَلِيَ الَّذِينَ آمَنُوا** **مِنْ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ** خدای تعالی متولی امور و دوست کسانیست که
 ایمان آوردند بجهت صلی الله علیه و آله و سلم و بقرآن بیرون می آرد و خدا تعالی آنها را
 از تاریکیهای کفر و ضلالت بسوی روشنی ایمان و هدایت **الَّذِينَ يَتَّبِقُونَ**
أَمْرَ اللَّهِ وَالْإِنشَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَهُمْ أَكْبَرُ هُمْ عِنْدَ اللَّهِ
وَلَا يَخَافُ عَلَيْهِمْ و لا هُم یخافون آنانکه خرج می کنند مالهای خود را در سبب
 روز پنهان و آشکارا پس بر ایشان ثواب است نزد پروردگارشان و نیست خوف
 بر ایشان و نه ایشان اند و بگویند این **الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ**
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ هُمْ أَكْبَرُ هُمْ عِنْدَ اللَّهِ و لا یخافون

را بر این جنگ احد جای میفرمود حق تعالی آن قصه ایاد میدهد و اذ غدت
 مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّعُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ الْقِتَالِ یا دکن ای محمد چون با بد
 بیرون شدی از منزل اهل کعبه همیشه هست میساختی و میامیکردی بحجت مومنان
 جایی استادن بای کارزار چون در جنگ احد بر جماعتی از مسلمانان بسبب حبس
 امر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم شکست افتاد و بفرار نهادن حق تعالی در حق
 میفرماید اِنَّ الَّذِیْنَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ یَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ اِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ
 الشَّیْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ اِنَّ اللَّهَ عَفُوٌّ رَحِیْمٌ
 بدستی آنکه پشت دادند از شمار و از یکدیگر جمع شدند و جماعت یعنی کافران مومنان
 جز این نیست که بلغز ایندیشان شیطان شبامت بعضی آنچه کرده بودند از انجاف است
 و هر آنچه تحقق خداست یا عفو کرد و از ایشان بدستیکه خدای تبارک و تعالی عفو کرد
 ای مسلمان پاکیزه باطن بدین آیت تامل کن که رحمت حق چه بود و انجاعت پاک را تسکین
 میکند و از این آیت عین عنایت الهی درباره آنها جلوه گر میکند و نه چنان که تیر و درد
 خیال کنند و از این آیت بی طعن بر بند حاشاشانم حاشا چیزی را خداست یا بخشد و نه
 اعراض کند معلوم شود که از آیت عفو انکار دارد پس کسرا و ظاهرت نفوذ است
 لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِیْنَ اِذْ بَعَثَ فِیْهِمْ رَسُولًا مِنْ اَنْفُسِهِمْ یَتْلُو عَلَیْهِمْ
 اٰیَاتِهِمْ وَیُزَكِّیْهِمْ وَیُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَ الْحِكْمَةَ بدستی و بدستی است نه
 خداست یا بر مومنین چون فرستاد در میان ایشان پیغمبر هم از ایشان میخواند

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

خود فضل الله المجاهدین باموالهم و انفسهم علی القاعدین در حجه
 فضیلت داد خدا یتعالی جهاد کنندگان را با مالها و جانهای خود بر نشینندگان از رو
 درجه و کلا و وعد الله المحسنی لا یموت اثنان لجه مجاهدان و چه غیر مجاهدان و وعد
 کرده است خدا بجای نیک بهشت است این آیت صریح است در آنکه صحابه
 مجاهدان باشند خواه نشینندگان یا غایب باشند و اگر منافق یا مرتد بودی یا آنها
 و عید و فخر بودی و وعد حسنی پس هر که در حق آنها سوای وعد حسنی چیزی دیگر
 بگمان کند از این آیت منکر باشد و کاف نگوید باند نه و الذین امنوا بالله
 و رسوله و لم یفرقوا بین احد منهم اولئک سوف یرحمهم
 الجور هم و کان الله غفوراً رحیماً و کسانی که ایمان آوردند بخدا یتعالی
 و پیغمبران او و فوق نمودن میان یکی از پیغمبران زود باشد که بد خدا یتعالی
 اجر آنها و هست خدا غفور رحیم و سابق در آیت امن الرسول گذشته که
 صحابه همین خط ایمان آوردند پس هر که آنها را مومن گوید از این آیت منکر باشد
 فاما الذین امنوا و عملوا الصالحات یرحمهم الجور هم و یرحمهم
 من فضلهم فاما کسانی که ایمان آورده اند و کارهای نیکو کرده اند خدا یتعالی
 جزای آنها تمام و کمال خواهد داد و زیاده خواهد کرد از فضل خود فاما الذین
 امنوا بالله و اعطوا به فسید خطهم فی رحمة منه و فضل
 یرحمهم الیک صراطاً مستقیماً اما کسانی که ایمان آوردند بخدا و چنانکه

و عید و فخر بودی و وعد حسنی پس هر که در حق آنها سوای وعد حسنی چیزی دیگر بگمان کند از این آیت منکر باشد و کاف نگوید باند نه و الذین امنوا بالله و رسوله و لم یفرقوا بین احد منهم اولئک سوف یرحمهم الجور هم و کان الله غفوراً رحیماً و کسانی که ایمان آوردند بخدا یتعالی و پیغمبران او و فوق نمودن میان یکی از پیغمبران زود باشد که بد خدا یتعالی اجر آنها و هست خدا غفور رحیم و سابق در آیت امن الرسول گذشته که صحابه همین خط ایمان آوردند پس هر که آنها را مومن گوید از این آیت منکر باشد فاما الذین امنوا و عملوا الصالحات یرحمهم الجور هم و یرحمهم من فضلهم فاما کسانی که ایمان آورده اند و کارهای نیکو کرده اند خدا یتعالی جزای آنها تمام و کمال خواهد داد و زیاده خواهد کرد از فضل خود فاما الذین امنوا بالله و اعطوا به فسید خطهم فی رحمة منه و فضل یرحمهم الیک صراطاً مستقیماً اما کسانی که ایمان آوردند بخدا و چنانکه

و عید و فخر بودی و وعد حسنی پس هر که در حق آنها سوای وعد حسنی چیزی دیگر بگمان کند از این آیت منکر باشد و کاف نگوید باند نه و الذین امنوا بالله و رسوله و لم یفرقوا بین احد منهم اولئک سوف یرحمهم الجور هم و کان الله غفوراً رحیماً و کسانی که ایمان آوردند بخدا یتعالی و پیغمبران او و فوق نمودن میان یکی از پیغمبران زود باشد که بد خدا یتعالی اجر آنها و هست خدا غفور رحیم و سابق در آیت امن الرسول گذشته که صحابه همین خط ایمان آوردند پس هر که آنها را مومن گوید از این آیت منکر باشد فاما الذین امنوا و عملوا الصالحات یرحمهم الجور هم و یرحمهم من فضلهم فاما کسانی که ایمان آورده اند و کارهای نیکو کرده اند خدا یتعالی جزای آنها تمام و کمال خواهد داد و زیاده خواهد کرد از فضل خود فاما الذین امنوا بالله و اعطوا به فسید خطهم فی رحمة منه و فضل یرحمهم الیک صراطاً مستقیماً اما کسانی که ایمان آوردند بخدا و چنانکه

با و پس نزد باشد که در آرد خدا آنها را در جنتی از نزد خود و در فضل خود و بنماید ایشان را
بسیوی خود را پس این است آیت آمین الرسول ایمان صحابه ثابت شد و ازین آیت واضح
گشت که روز بروز ساعت سلعت آنها در فضل و رحمت الله خواهند بود و برادر است
خواهند ماند حق تعالی خطاب صحابه بعنوان یَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا فرمود بنده که
احکام وضو و تیمم میفرماید مَبْرُورٌ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ
يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّمَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
حق تعالی نمی خواهد که بر شما تنگ گیرد و لیکن اراده می کند که شما را پاک گرداند و تا ما نگردد
نعمت خود را بر شما نشکر گویند باید دوست و انصاف باید داد که شینه از آیت تطهیر
انَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا
که بعینه مانند همین آیت است بلفظ یرید و تطهیر عصمت امام هدی علی مرتضی حسین
وسیده النساء علیهم التحية و التنا اثبات می کنند و از واجحه طهارت را که سابق
و لاحق این آیت در قصه آنهاست بعینه زوری اخراج می کنند پس برایشان لازم
افتاد که صحابه را بسبب وضو معصوم گویند و معصوم نزد ایشان امام و مقرر است
پس بقول ایشان تمام صحابه بلکه تمام است مقرر است طاعت شدند و این خود صحابه
پس حق آنست که معنی هر دو آیت طهارت از ذنوب از صفات و سیمیه نیست
نه عصمت یا زیادتی طهارت ظاهری در آیت وضو پس داخل از واجحه طهارت
ظاهر است بلکه لازم و ضروری بنا بر رعایت سیاق و سباق آیت و عَدَّ اللَّهُ

در حدیثی است که
فرموده است که
مَنْ شَرِبَ مِنْ
مَاءٍ مِنْ بَيْتِ
مُحَمَّدٍ شَرِبَ مِنْ
مَاءِ الْجَنَّةِ

در حدیثی است که
فرموده است که
مَنْ شَرِبَ مِنْ
مَاءٍ مِنْ بَيْتِ
مُحَمَّدٍ شَرِبَ مِنْ
مَاءِ الْجَنَّةِ

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ
 قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ يَهْدِي اللَّهُ بِهِ لِنُورٍ مَنِ اتَّبَعَ مَتَاعٌ عَظِيمٌ
 سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
 بدستیکه آمد شما از تیره و تاریکی رویش و کتاب روشن که هدایت میکند خدایتعالی بآن نور کسی که متابعت خوشنودی می کند راههای سلام
 بیرون می آرد آنها را از تاریکیها بسوی روشنایی بار آورده و توفیق خود و هدایت می کند
 ایشان را بر راه رست و در قرآن در حق حاضران احد و بر دایمی در حق حاضران بدو حاضر
 که بعد یکسال از غزوه احد بود و آنها یکبار در پانصد بودند بتصریح وارد شده است
 رِضْوَانُ اللَّهِ پس اینهمه بزرگان به وجوب این آیت بر صراط مستقیم و در از ظلمت هدایت
 بودند پس که در حق این همه کار بر نوازی هدایت و ایمان خیر دیگر گمان برد خود مطلق
 گردد و اِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ
 رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَنْتُمْ أَنْتُمْ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءٌ يَجْعَلْهُ اللَّهُ تَابَ
 مِنْكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَنْتُمْ غَفُورٌ رَحِيمٌ چون بیایند نزد تو ای محمد آنانکه
 ایمان بآیه های پس بگو سلام بر شما باد نوشت پروردگار شما بر ذات خود
 رحمت ایمنی و رحمت موه که ساخته بدستیکه بکند از شما کار بد بنیادانی توین
 کند بعد از آن بصلاح آورد حال خود را تحسین بخدا غفور رحیم است بروی در روز
 حق سبحانه و تعالی خطاب بکند کرده اصحاب بر او که نه صد چهل گسل بودند و خلفای ایشان

و این کتاب است که در روز قیامت
 به هر کس که هدایت می کند
 و در قرآن در حق حاضران احد و بر دایمی
 در حق حاضران بدو حاضر

و اینهمه بزرگان
 به وجوب این آیت
 بر صراط مستقیم و در از ظلمت
 هدایت بودند پس که در حق این همه

پس ای حضرت عثمان رضی اللہ عنہ در انجا حاضر بودند و از سر میفرمایند ای یوحیی
 اَلَمْ یَاۤئِی الْمَلَائِکَۃَ اَنِّیْ مَعَکُمْ فَتَبٰوْا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا فَمَا دَکُنْ اِیْ یَحْیٰی
 علیہ آله وسلم چون وحی میکرد پروردگار تو بسوی ملائکہ کہ من شما را مبعوث
 دارم بمؤمنان را و متصل بهمین آیت فرموده وَاِنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِیْنَ
 و بدستیکہ خدا با مؤمنانست هُوَ الَّذِیْۤ اٰتٰکُمْ لَهٗۤ بَصٰرَہٗ و بِالْمُؤْمِنِیْنَ
 او آنخداوندست کہ قوت داد ترا ای محمد نیازی کردن خود بفرستادن ملائکہ و
 بمؤمنان وَاَلَفَ بَیْنَ قُلُوْبِهِمْ لَوْ اَنۡفَقْتَ مَا فِی الْاَرْضِ جَمِیْعًا مَّا اَلَفْتَ
 بَیْنَ قُلُوْبِهِمْ وَاَلٰکِنَّ اللّٰهَ اَلَفَ بَیْنَهُمْ وَاَلَفَ داد خدا تعالی در میان
 و لہذا شیخان اگر خرچ میکردی ای محمد صلی اللہ علیہ آله وسلم آنچه در زمین است از خزانہ
 و متاع بہرہ الالف میدادی در میان لہذا شیخان لیکن خدا تعالی الف داد
 در میان آنها ازین آیت برید می شود زبان کسانی کہ گمان فاسد برند و گویند کہ
 در صحابہ با ہم عداوت قلبی بود و نظایر معاملہ دوستانہ بتقیہ و مانند آن میکرد
 نفوذ با مدبر مساوس شیطانی باز بشود کہ در حق این بزرگان چه خلعت کرست
 عنایت شد و الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا وَجَہًاہُمْ وَاِنِّیْ سَبِّحُ اللّٰهَ وَاَنۡنِیْکَ
 ایمان آوردند و ہجرت کردند و جہاد نمودند در راجعہ و الَّذِیْنَ اٰوَوْا
 وَنَصَرُوْا وَاَنۡنِیْکَ جَادُوْا وَاَنۡنِیْکَ جَادُوْا وَاَنۡنِیْکَ جَادُوْا وَاَنۡنِیْکَ جَادُوْا
 ہُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ حَقًّا اَنۡ گروہ ایشانند بمؤمنین فَلَیۡقِنَاہُمۡ مِّنۡ مِّنۡہُمْ

در میان
 و لہذا
 و لہذا
 و لہذا

و لہذا
 و لہذا
 و لہذا

و لہذا

قَدْ نَزَّلَ كِتَابًا فِيهِ آيَاتٌ مُّزَكَّاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
 پاکیزہ نہاد این آیات در سورہ انفال کہ در حصہ بزرگتر شد موجود اند و بر موافقی و
 مخالف ظاهرست کما بعد الرائدین از حدیث و معرکہ بدر اند چنانچہ بالا ذکر است
 و حضرت عثمان رضی اللہ عنہ کہ درین غزوہ نبود پیش آنست کہ آنحضرت او را بر
 تہد و ترمیزین و جہاوشان قبیلہ بنی نضیر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دیدہ
 گذشتہ بود و لیکن او را از غنیمت بدر حصہ دادہ اند و لهذا ایشان از بدریان
 می شمارند و خود شنودی کہ حق تعالی شہادت بایمان آنها داد و وعدہ غنیمت
 فرمود پس اگر کسی با وجود این قسم تصریحات قرآنی نسبت بفاق باہر شد نشان
 ہم از آنها کند یقین است کہ منکر اینہ آیات باشد و خود مرید گردہ نمودہ باشد
 بآریشہ کہ چہ در بای کرم و بارہ ایشان جو شس میرند الذین آمنوا و ہاجروا
 وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ
 ترجمہ شایہست وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ و اگر گروہ ایشان ظفر یافتند
 و بمنزل مقصود رسیدن بکثیر ہم ہم بترجمہ قَتْلُوا وَرِضْوَانٍ وَجَنَاتٍ
 كَمْ فِيهَا أَنْفُسٌ مُّقْتَلَةٌ مَرْدَةٌ مَيِّدَةٌ ایشان پروردگار ایشان جہتی از خود
 و خوشتر و مکی و ہشتا کہ باشد مریشان ادران ہشتا نعمت دایم فی انقطاع
 خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا کہ جاوید ہند و ہشتا ان اللہ عَزَّ وَجَلَّ عَظِيمٌ
 بدستیکہ خداوند است ثواب عظیم آتی مومن پاکیزہ درین آیت تامل فرما کہ با وجود

مکتوب حضرت
 سید الشہداء علیہ السلام
 صحیح
 البین
 البین

البین
 البین

این بشارت عظیمه چه جای توهم و نفاق یا ارتداد است پس هر که مدعی یکی هم از مباحث
 سواى این بشارت توهم کند خود مخدوم العاقبه گردد و روز حنین چون شکست بر صلی الله
 علیه و آله و سلم بسیار بود بعضی گفتند که ما بسیاریم مغلوب بشیم بسبب این پند از اولاد
 شکست بر اهل اسلام واقع شده اهل شکر فرار نمودند ثانیاً چون حضرت عباس رضی
 عنه آواز داد یا هبوا و ایدیا اصحاب الشجره پندار رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 باز داد و آمدند و حمله نمودند و قتل شدند کردند و مدعیى از ملائکه در بشارت
 نزول سکینه یافتند چنانچه میفرماید لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَ
 يَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كُنُفُكُمْ فَلَمْ تُقِنِّ عَيْتَكُمْ شَيْئًا وَصَافَتْ عَلَيْكُمْ
 أَعْدَاؤُكُمْ فَمَادَحَبَّتْ لَكُمْ وَكَيْفَ تُقَاتِلُونَ بدرستیکه نصرت داد شمار اعدای
 در جنگهای بسیار در روز حنین چنان تکلف آورد شمار بسیاری شکستنا پس دفع
 از شما آن بسیاری بجزیری از تنگ گشت بر شما زمین بود و وسعت خود پس باز گشتید
 در جائیکه پشت دهنندگان بودید ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى
 الْمُؤْمِنِينَ بِسَازِلِ كَرْدِ خدای تعالی سکینه و آرام خود را بر پیغمبر خود و بر مومنان که پسند
 عباس رضی الله عنه باز گشتند و آنزول جُودِ اَللّٰهُمَّ وَهَّاءُ وَفَرَسٌ اَلشُّكْرُ اَللّٰهُمَّ
 بچشم ندیدید ایشان اَوْعَدُ بَا لَدُنَّ نَبِیِّكَ كَعَمْرُوٍّ اَوْ عَذَابِ كَذِبَانِ رَا
 درین گیت تامل کن که چه زود رحمت حق تسکین آن بزرگواران پیشه گاهى که بقصه
 بشریت می لغزدند رحمت آئینه شامل حال میگشت و دست آنها می گرفت پس کسیکه

بسیار از ملائکه
 در جنگهای
 بسیار در روز حنین
 در جائیکه پشت
 دهنندگان بودید

و

باین قصه که بحقیقیت حجت و منفعت را در باره آنها فرموده است که در
 مطاعین سازد خود محروم و مطرود گردد و وعد الله المؤمنین و المؤمنات
 جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها ومسكن طيبة في
 جنات عدن ورضوان من الله أكبر ذلك هو الفوز العظيم ترجمه
 از آیات سابق معلوم گردد لیکن الرسول و الذین آمنوا معه جاهدا و
 یا موالیه و أنفسهم و اولیاء لهم الخیرات و اولیاء هم
 المؤمنون لیکن بغیر و کسانیکو ایمان آورند همراه وی جهاد کردند با مال و جانها
 خود و آن گروه برای ایشان است نیکو و آن گروه ایشانند فلاح یافتگان وعد
 الله لهم جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها ذلك الفوز
 العظيم میگرد خدایا برای آنها بهشتها را و السابقون الاولون من المهاجر
 و الانصار و الذین اتبعوهم باحسان یعنی الله عنهم و رضوا
 عنه و سابقان که اولین اند از مهاجرین و انصار و آنانکه پیروی سابقین کردند
 به نیکوی یعنی بایمان طاعت خشود گشت خدا از ایشان و خوشنود شدند
 ایشان از وی و وعد لهم جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين
 فيها ابد ادلك الفوز العظيم میگرد خدایا برای ایشان بهشتها را جاری
 در زیر درختان یا منازل آن نهرها اینها همیشه بهشتند و بهشتها این مرتبه بزرگست
 آتی برادر این آیت بر ملا ندای کند که مهاجرین و انصار سابقین بهشتند

کجاست که در این
 کجاست که در این
 کجاست که در این

اینست
 کجاست که در این
 کجاست که در این

کجاست که در این
 کجاست که در این
 کجاست که در این

و پسروانشان که بعد از آنها آمدند و طریقه ایشان اختیار کردند نیز هشتی اند و شکایت
 که خلفا را رنج را شدین از مهاجرین اولین از خصوص صا خلیفه بود که هجرت او بایت
 ثابت است کسی که او را از مهاجرین اولین گوید بکسبت غار کا باشد و درین آیت
 اخبار است بودند آنجا در جنت بر بسیل خلود و دوام و کذب خلفه اخبار الکی محال است
 و حق تعالی این آیت سوا بی سبقت هجرت هیچ چیز شرط نکرده پس که در جهان کجا
 سوا بی جنت مغفرت چیز دیگر گمان بد مردم و محمد و ابی گرد و فتر ازین آیه
 واضح شد که متابعت کنندگان مهاجرین مغفرتی اند و شک نیست که در وقت
 آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم متابعتان آنها واقعی اصحاب رسول الله صلی الله
 و آله و سلم بودند که بعد آنها ایمان آوردند و هجرت کردند و مانند آنها راه سلوک
 گرفتند پس ثابت شد که آنها هم مغفولاند و بعد از زمان آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم متابعتان
 آنها آنکسانند که در حق آنها دعای خیر و مغفرت می کنند و بر طریقه آنها میروند و آنها
 اهل سنت و جماعت اند پس واضح گشت که فرقه ناجیه ایشانند که کسی دیگر که دیگران
 طایفه ای بنظر آن آنها اند نه تابعین با حسان پس هر که بر طریقه و بهر سبب است را
 انکار کند و بر باطل داند خود بر باطل و سکر این آیت باشد لغو و بانه بعد ازین
 حق تعالی در حق بعضی صحابه که از آنها تقصیر واقع شده بود که از غرض تنویر
 بی عذر پس ماند و چون آیات تهدید برخلاف نازل شد خود را بایست که بپوشانند
 و بتقصیر خود معترف گشتند میفرماید وَالْحَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا

و اعترفوا بذنوبهم خلوها

چنانچه در حدیث آمده است
 عَاكِفٌ لِّمَا وَخَفِرٌ سَمِيًّا لِّعَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَقُوبَ عَلَيْكُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
 وَدِيمِرَانُ که اغفران که دنگمانان خود بیخند عمل نکند بعمل دیگر یعنی از آنها
 ببرد و فصل بوقوع آمدن گناه است و گاهی سیئات امیدست که خدا یقیناً توبه ایشان
 اند پذیرد و بدست نیکه خدا یقیناً غفور رحیم است خُلِّفَ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةٌ
 فَطَهَّرَ لَهُمْ وَكَذَلِكَ يُزَكِّيهِمْ بِمَا وَصَّلَ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَواتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ وَ
 بگیری امیر محمد صلی الله علیه و آله و سلم از امامان شیطان گفته تا پاک گردانی ایشان را از گناهان
 و پاک گردانی یا زیادت گردانی حسنات ایشان از بدان صدقه و صلوة فرست آنها
 یعنی دعا کن در حق آنها بدست نیکه حاجی موجب تسکین و آرامش مرا ایشان و الله سمیع
 هذا شنو است دعای ترا علیهم و اناست با آنکه این کورین لائق دعای تو اند این
 طهارت است در حق گناهکاران صحابه سابق آیت و قصه است که در ذکر تطهیر است
 و تسکین صحابه به آیت انما یرید الله عصمت ثابت میکنند پس برایشان لازم شد که این
 گناهکاران صحابه اہم محصور گویند چون انجمنی محال است پس حق امینست که مراد
 از هر سه آیت خطا و مغفرت طهارت از ذنوب است یا زیادت طهارت طهارت ظاهر
 در آیت وضو نه عصمت و اگر کسی به آیت انما یرید الله متشکک نوده از این دو آیت
 چشم پوشی کند یا بگماند خود بلا ضرورت او تا وکل کشاید خطاب آفتور و چون
 بِبَعْضِ الْکُتُبِ وَ لَکُمْ مَوَازِنٌ بِبَعْضِ الْحَقِّ وَ تَوَجَّهْ بِعَنِ قَوْلِ تَالِیِ سِیْرَیْہِ
 ایایا ایان می آرید بعض کتاب انما یرید الله بعض اصحاب را و من یفعل ذلک

سبحه کند بندگان را با معروف و التاهون عن المنکر فرمایند بندگان
 بخوبی و منع کنند بندگان از بدی و الحافظون لحمد و دله و نگاه دارند بندگان را بحکم
 خدا را ای برادر این مصفا خیر جامع جمیع صفات جمیل است پس هر که این کلام را بر
 باطل و باحق شناسد منکر این آیت باشد و بشیر المؤمنین و بشارت یمنین را
 باز بشنود که بچ نوع شمول عنایات ایزدی شده اند میفرماید لقد کتاب الله علی
 النبی برستی که پذیرفت خدایتعالی و بقبول توبه بازگشت بر پیغمبر صلی الله علیه
 و آله و سلم و الکمل بحجرتی و الا نصار و بر مهاجرین انصار یعنی بر جمعی که از ایشان
 کاره بودند بر فتن غر و تبوک بمقتضای بشریت بسبب ت گرمی و سفره بنا بر غنا
 الذین اتبعوه فی ساعه العسر آن مهاجرین و انصار که پیروی کردند پیغمبر را
 صلی الله علیه و آله و سلم و همراه او رفتند در ساعتی یعنی غر و تبوک این را
 جیش عسرت گویند از آن جهت که در آنوقت عسرت عظیم بود بر اهل اسلام هم در سرب
 و هم در آب و هم در توشه چنانچه در میان ده ده کس یک شتر برای سواری بود و در
 بنوبت سواری میشدند و دو کس وزی یک خرماسیگر را میدادند و با وجود قلت مرکب
 شتر را می کشند و بر طویات اجوات اسعای او دهان خویش را ترمیافتند و هوا
 بنایت گرم بود و حق سبحانه و تعالی صفت آنها بدین خصلت میفرماید که زبان نملی است
 پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم نمودند من بعد ما کادی یزیغ قلوب قریب من
 از پس آنکه نزدیک بود که از غایت عسرت میل کنند و از جابرو و داسای گرومی را بیاورند

یعنی کار بدان رسیده بود که گروپی از جهاد باز گردیدند یا از مشابعت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم دست بردارند بواسطه شدت و سختی آن کتاب علیکم السلام خدا تعالی جلشانه رجوع بر حجت کرد بر ایشان آنکه بفرموده و خوف و ترسیدند بر ستمیکه خدا تعالی با ایشان در حق ایشان بسیار مهربان رحمت کننده است آری این غایت کرم و نهایت الطاف است در بان این بزرگان که توبه آنهارا همراه توبه رسول کریم خود ذکر فرمود چنانچہ ایمان آنهارا با ایمان آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم و آیت آمن الرسول یا فرموده و خوف فرموده با وجود آنکه نزدیک بود که ایشان بسبب تبت بفرزند رحمت و تسکین ایشان شد چنانکه ما بر حال ایشان بسیار مهربانیم و ظاهر است که هر که خدا بوی بسیار مهربان باشد نفاق و کفر را گرد او راه نیست و خلفا نموده رضوان الله علیهم لجمعین پس این جماعت مهاجرین و انصار این معرکه اندیش بر در حال بی ایمان اینها گمان ناسد کنند و ترس و کفار گرد و لغو باندند و بچین غرور و تبوک که کس از مسلمین بحد زبردستند که نام آنها کعب و ملال و مراره است رضی الله عنهم و چون آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم از سفر این غرور و راحت فرمود از ایشان سلام و کلام متوقف فرمود و دیگران را هم از کلام و سلام نهی نمود آنکه بچنانچه خوشنم گریه و زاری بکنند باری خدایم تقدیم رسانند رحمت حق و تسکین ایشان شد و آیت رحمت در شان ایشان آمد و علی التلثة الذین خلفوا حتی اذا اصناف علیکم السلام و کما رحمت توبه پذیرفت و رجوع بر حجت

توبه

۴۰

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد و آله الطيبين
الطاهرين

حق تعالی بر ستمی که پس مانده بودند یا معنی آنست که امر توبه ایشان در تأخیر افتاد بود
 تا آنکه چون تنگ گشت بر ایشان زمین با وجود وسعت خود فصاحت و تکلم کرد
 انفسهم و تنگ شد بر ایشان جا بهای ایشان و طغوا ان لا یملک امر الله الا
 الیه و دانستند آنکه پناهی نیست از خشم خدا اگر توبه بوی نکرد تا بعلیهم لیسوا
 بر توفیق توبه و او ایشان را توبه کرد یا معنی آنست تا توبه ثابت بشد و چون باز
 گردید ان الله هو الثواب الحقیق بدستیکه خدا دوست قبول کند توبه هر
 بر تائبان ای برادر کیه جلاوت ایمان دارد قرآن را که للیقین اعتقاد کند
 بالقطع و یقین بلا ترد و حکم خواهد کرد که مهاجرین انصار بتمام هم شری اند و نفاق
 با آنها راه نیست چارین غر و توبه که موسنین از منافقین ممتاز ساخت که اکثر منافقا
 درین عرصه و تخلف نمودند و همراه نه فرستند و بعد مراجعت آنحضرت صلی الله علیه
 و آله و سلم عذرهای باطل آوردند حق تعالی آنها را فسیحت و رسوا ساخت چنانچه غیر
 یقین دون الیکم اذ ارجعتم الیهم کل لا تقصدوا الی کفر من
 الکفر قد نبأنا الله من اخبارکم که عذر خواهند آورد بسوی شما چون جوع
 کنید شما بسوی ایشان از غر و توبه بگوای محمد صلی الله علیه و آله و سلم که عذرهای
 باطل میارید که شما را با و نخواستیم که بدستی که آگاه گردانید ما را خدا تعالی از نظر
 شما و حد کس از موسنین که بیدر پس مانده بودند و در آنها نیز قبول گشت چنانچه شما
 دایت و اخر و ان اعتدوا بذنوبهم و علی الثلثة الذین خلفوا

سوره بقره آیه ۱۷۷

از توبه و برافاق خود ثابت قدم مانند عذاب کند آنها را حق تعالی در دنیا بفضیلت و قوت
 هر سو او مانند آن در آخرت بعد از این و معاً لهم فی الارض من کون و لای کون و لا یصیر
 و نباشد مرا ایشان را دوستی یاری منین یعنی در زمین کی حای می مدگارشان نباشد این است
 بر ملا نمی کند که خلفای اربعه از مهاجرین اولین اند و نفاق بابا آنها را نیست چه آنها
 از اهل کلمه اند که هجرت کرده بودند نه اعراب و سککان مدینه و یاری و مدگار می این است
 در زمین تمامی صحابه کردند و آنها را افضل از جمیع مهاجرین انصار دانسته هر یکی را در
 امام نمودند و همیشه همراه آنها جدا کردند و نماز خواندند پس با وجود این قدر تصریحات
 قرآنی هر که یکی از اهل این نسبت نفاق کند یقین است که با اینهمه آیات با برات
 منکر باشد هرگز ندانند و نود با سینه و بحث و شرح احوال منافقین در آن کتاب زیاده این
 مذکور گردانند ان شاء الله تعالی اکنون چند فضائل این بزرگان که درین غزوه تبوک نصیب
 شد بشنوا با صدیق اکبر رضی الله عنه آنچه در خانه خود داشت تمام و کمال آورده حضور
 آنحضرت نهاد و خود نیز بدولت نفاق تماشا شد و فاروق عظیم نیز آنچه داشت
 آورده شرف رکاب آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم حاصل نمود و ذی النورین جامع
 حسنات در این صد شتر و یکصد سپه هزار درم درین غزوه انفاق بر اهل کلمه
 نمود و خود هم یکم سبابت حاضر آمد الله انقلب علی بن ابی طالب که عاشق خیر
 دشمنان این بود و جهاد فی سبیل الله دست او نیز غرم همراه رفتن کرد اما چون
 صلی الله علیه و آله و سلم او را در مدینه برای خبر داری عالی اطفال گذشت و بی حکم الامر

در این کتاب
 هر چه در این
 کتاب است

فوق الادب برکات یوں نہ پیوست و کسانیکہ در غزوہ اتفاق اموال خود نموده بودند
 و اگر شکی و تشکی کشید ہمراہ رفتہ بودند آیات با ہر ات خدا تعالیٰ منبر از شدہ چنان
 میفرماید ذلک بالکفر لا یجیبہم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة فی سبیل
 ولا یطعون موثقا یعط الکفار ولا ینالون من عدو نیلک الا کتب
 لهم علی صلح طارن الله لا یضیع اجر الحسین ولا یتفون نفقة
 صغیرة ولا کبیرة ولا یقطعون وادیا الا کتب لهم حاصل معنی این
 آنست کہ ہر کہ در راہ خدا شکی و اگر شکی در بیج کشد و راہی رود کہ کفار را ناخوش کند
 و از دست وی بترس مصیبت رسد تو اہمائی اینہ اعمال در نامہ او نوشتہ شوند
 و اجر آنها ضائع نہ گردد و ہر کہ در راہ خدا اتفاق کند یا بسیار وادی قطع کند
 یعنی براہ رود برای جہاد این ہمہ امور نوشتہ شوند و آنها جزای یابند و غرض از کتب
 این ہمہ کار بکہ جمیع انصار و جہادین علی کلمۃ اللہ و علیہ الا اللہ محمد رسول اللہ
 بود و خدا تعالیٰ آنها را برای جہنم پیدا کردہ بود و مدت العمر در جہنم حالت بود و ہر
 عنہم اجمعین چنانچہ قولہ تعالیٰ و ینصرون اللہ و رسوله یا مرون بالمعرف
 و یتھون عن المکر الذین لان مکنا هم فی الارض اقاموا الصلوة
 و اتوا الزکوۃ و امرؤ بالمعرف و هو اعن المکر شایع ہا این مقال
 پس سیکہ در حق آنها سوائی این حسات چیز دیگر کان کند خود محروم السعادت
 و منکر انیمہ آیات قرآنی نفوذ با سدرہ باریت کہ چہ پیغمبر باید و الذین ہاکثر

سجہ چارہ سوار
توبہ سوار با توبہ سوار

بر کمال سوار
شہر سوار ہا
الذین ہاکثر
سجہ چارہ سوار
توبہ سوار با توبہ سوار

که در گذر چشمهای تو از ایشان بینی در محبت و درویشان صحابه پیش رو گوشتی شمشیر
خود را با ایشان اِرَاقَ الدِّينِ اَمْوَاوَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اِنَّكَ لَا تَضِيعُ
اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا بِرِسْنِكَ كَسَانِكَ اِيْمَانُ اُورده اند و عملهای پسندیده
کرده اند بجهت باطنی نگردانیم ثواب یک یک عمل کند اُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ
عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا اَنْهَارٌ تَرْجَعُ فِيهَا بِرِجَّتُهَا لَمْ يَكُنْ فِيهَا
مِنْ اَسَاوَرٍ مِنْ ذَهَبٍ پیرایه داده شوند و برشتهها از دستو انهای نَرَوُ
يَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ اِسْتَبْرَقٍ بپوشند جامههای سبز زیبا
نازک و دیبای طبرمت کنند فَيَقُولُ اَلَا اُولَئِكَ تَجِدُوهُمْ كَانُوا يَسْتَخْفُونَ
بِرِجَّتِهَا كَفَرًا بکه مسلمین اند ابرته کمال میرسانند و ایشان آمدن شکایت بحجاب
رسالت پناه صلوات الله علیه آله و سلم می نمودند آنحضرت می فرمودند صبر کنید که
من با مو بقال نیستم چون هجرت مدینه واقع شد اذن بقال در رسید و اذن
آیتی که در آن باب نازل شد این بود اِذْ قَالَ لِّلَّذِينَ يُقَالُ لَبُّوا نَبَاهَهُمْ ظَلَمُوا
دستوری و اذن اوده شد بجای از اکردن مرآت آن که میخواستند کلاه را گردان
یعنی صحابه السبب آنکه ظلم کرده شده اند ایشان از دست کفار اِنَّ اللَّهَ عَلَى
تَعْوِمِهِمْ لَقَدِيرٌ بکه خدا برای گردان آن مظلومان اصحاب پیغمبر اند
صلوات الله علیه آله و سلم بر آنیه قادر است اَلَّذِينَ اُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ لَعَنُوا
مَنْ اَخْرَجَهُمْ اِنَّ يَتَقَوَّلُوا اَرْبَابًا اَللَّهُ اَنْ يَمْلِكُ اَنْ يَمْلِكُ اَنْ يَمْلِكُ اَنْ يَمْلِكُ اَنْ يَمْلِكُ

در سوره احزاب

سوره احزاب

ایضا

ایضا

ایضا

ایضا

در سوره احزاب

سوره احزاب

ایضا

شایسته آنکه کسی که در کار الله است یعنی پیغمبر و ائمه و اولاد ایشان
 باشد که پیغمبر و ائمه و اولاد ایشان بزرگوارند که فقط سبب ایمان و توحید است
 بیرون از این حد و این خط برین می شود و نمایان می گماند که او که برای طلب دنیا
 ریاست بطلب هم اسلام آورده بود و برای همین هجرت کرده بود که خلفا و دیگران
 و هجرت برای دنیا کرده بودند بر کربا و ایمان بقرآن و کشته باشند چگونه با وجود این
 این شباهت و این راه را در راه و گویند که **لَا تَجْعَلُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضُهُمْ مَبِیضٌ**
وَلَا بَعْضُهُمْ سَوَادٌ و مَسَاجِدُ بَنَدِ کَرِیْمِهَا اَللّٰهُمَّ
 که پیغمبر و اگر نبودی منع کردن خدا مردمان را بعضی را بعضی یعنی بعلیه مومنان و بکافران
 هرگز ایند و پیران کرده شد بعلیه کافران و مومنانی اینها را بعلیه کافران و مومنان و کافران
 جوهران یعنی در وقتی که شریعت آنها منسوخ نشده بود و سبب اسلامان که یاد
 کرده میشوند و اینها نام خدا بسیار یعنی اگر اهل اسلام برای اهل کفر غالب بنایند خاندانی
 عبادت خراب گردد پس حکایتی همین قیاسا که در اهل اسلام را دستور می آید
 شود ازین لفظ تو فرماست که یکدیگر بیدار بجا برین فی سبیل الله بودند اندک بودند
 دیگران برای اغراض دنیوی هجرت کرده بودند باطل میشود چه که عقل و شعور را
 نخواهد گفت که دستور می آید که کس از هجرت کنندگان داده بودند و اینرا هم
 منافی حکمت الهی است که بعلیه مومنان منظور است و ظاهر است که هر چند ترت
 مجامع برین باشد بعلیه بود اما در این چنین واقع گشت که در هر یک همیشه اهل اسلام

نیک

زیاد و پیش از چنانچه در روز بدر صد و چند کس بودند و علی بن ابی طالب و عباس بن عبد المطلب
 حق تعالی قوت مهاجرین را که در صفین حاضر شده بیان کرد و در آنجا است ایستادند
 اِذَا تَغَلَّظَ الْمُشْرِكُ فَقَوَّاهُ لَمْ يَكُنْ لَكَ فِيهِ قُوَّةٌ اِنْ يَخْطُبُكَ الْيَاسِرُ
 فَلَوْ يَكُونُ بِكَ كَرِيهُنٌ مِمَّا دَلَسْتُمُ بِهِ يَٰ هَاجِرَانِ چوین بودید شما آنکه صفت
 و بیچاره در زمین که خوف میکردید که بر بایند و نیست و نبود سازند شمار مردان
 یعنی کفار پس چو او شمار او قوت او شمار ایاری در آن خود و سر زخمی و کینه و کینه
 که کشتن کشتن و روزی او شمار از طلالها لایزال با تا شکر گشت
 که حق سبحانه و تعالی در دین تمام مهاجرین ایجاد داده و همه از روزی طلیات عتبات
 فرمود و همه انصرت و قوت داد پس اگر جمیع هجرت کنندگان ناصران خدا و یاری
 کنندگان رسول او می بودند و هجرت آنها برای خدا نبود حق تعالی با آنها ذکر رحمت
 رحمت و احسان فرمودی از آنها شکر این نعمت نخی استی حضرت آنها کردی و حاجت
 میفرماید و کینه نصران الله من یجصر و البتة یاری خواهد خدا کسی را که در این
 یار رسول او یاری می پس وجود این تصریحات قرآنی هر که می را از مهاجرین طاعت
 یا گوید که هجرت آنها برای خدا نبود یا گوید که آنها ناصران رسول او بودند بیشک بی شبهه
 مطر و دایمی گردد آی عزیز حق تعالی درین آیت و عده داد مهاجرین که آنها را
 نصرت خواهیم داد و خلافت و عن آل محم است حق تعالی برینهم خیر از نصرت
 دوستان و کتبت دشمنان خود قادر است چنانچه میفرماید اِنَّ اللّهَ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ

اینها
 از سوره حج
 اینها

اینها
 از سوره حج

اینها

بدست خداوند است و انما است بر نصرت یوسفان غالب است بر کس هم جز یوسف را
خواهد علیه و هو موافق و عده خود بخندین ظاهر بود و یوسف را سنانید که روزی بر او صبح
رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نیاوریدند و بر کفار غالب می آمدند چنانچه
روز قیامت که انبوه کثیر بهم رسیده شدن شده و در حجه الوداع اینقدر کثرت پدیدار
گشت که هر سو که نگاه میکردند سوا می ایشان میسر آمد بعد وفات
سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم مهاجرین یعنی خلفای ایشان شدند این فوج
و نصرت داد که تمام کفار عرب و مرتدان اعراب یهود و نصاری شام و روم را بفرست
و بکشند یا اسیر کردند و بخرید نهادند و خزان کسری و قیصر را بر مسلمانان تقسیم نمودند
و هر سه عبودیت و امر معروف و نهی منکر بوجهی شاید هم در حضور آنحضرت صلی
علیه و آله و سلم بهم بعد وفات او در ایام خلافت افتادند و بجا آوردند چنانچه خود
میفرماید **الَّذِينَ آمَنُوا مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ**
مهاجرین آنانند یعنی صفت و حال مهاجرین اینست که اگر قدرت و تمکین و جاد بهم
در زمین برپا دارند نماز را و بدهند زکوة را و **أَعْرَضُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا**
عَنِ الْمُنْكَرِ و امر کنند مهاجرین دیگران را بخوبی و نیکی و منع کنند دیگران را
از زشتی و خلاف شریعت یعنی از مهاجرین هر وقت افتادند و فعل جموع آمد
هم کمال انفس خود و تصفیه آن با انواع عبادات مالی و بدنی و هر چه دیگران را
امر معروف و نهی منکر آبی برادر که ایمان بخدا و رسول او دارد و قرآن را در یقین

نکته

اغفاد کند از آیات مذکور بوجاهتی دریافت خواهد کرد که ابو بکر و عمر و عثمان بنی الهی
 عنهم بیشک از مهاجرین اولین اند و اتفاقاً با آنها را نیست چه سابق در ذکر کنند و
 که نیست و اما که صفی الکاذبین گوی و لا یضرب یعنی منافقان کسی بین
 یاری بخند و درین آیت مذکور مهاجرین فرموده و لیکن صریحاً الله من یضرب
 و البته یاری کند خدا کسی که دین او یاری دهد و شک نیست که یاری آنها تمام
 از مهاجرین انصار نمودند و همه آنها آن بزرگوار از خود افضل است خلیفه و امام
 و همیشه نماز و جهاد همراه آنها کردند و اگر آنها منافق بودند کسی مست آنها هم
 نمیگرفت چه جای امامت و خلافت پس ثابت شد که خلافت آنها حق است
 و ثابت شد که آنچه آنها در وقت مکنات خلافت خود بجا آوردند حق و درست است و از
 ارباب امر معروف و نهی منکرست نظم و فساد چنانچه قوله تعالی اَلَّذِینَ اَنْشَأُوا
 مَا آخَرُ شَاءَ اَنْتَ لِبِیْنِیْ وَ بَیْنَهُمْ نَکَرٌ مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ و غیر این بطریق طعن و تشنیع
 ردایت کنند کفر صریح و انکار اینهمه آیات قرآنیست و نیز ظاهراً هست که هیچگاه
 گویند که علی و رضی الله عنه بعد وفات پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم دعوی خلافت
 نمودند و خانه بخانه مهاجرین انصار میکشیدند و حجت بر آنها قائم میکردند که نخست
 صلوات الله علیه و آله و سلم مرا خلیفه کرده اند کسی از آنها یاری او قبول نمود و کند حجت
 و کفایت صریح حکما را این آیت است چرا که امیر المؤمنین علی رضی الله عنه در میان
 اولین اند و خدا تعالی آنها را و عدّه نصرت کرده نه و عدّه خذلان رسوا نموده

تفسیر
 نهج البلاغه
 جلد دوم

نهی که باطنی و حقایق منکرین که دعوی محبت حضرت علی کنند و آنچه خداوند خدا
 در حق منافقان کرده بود این باطنی شناسان حق او خوانند و گویند و صافی الاوصاف
 من و علی و کلاً یحبیه امی برادر برادرین بعقل باشد بروی کاشمش نصف الهی
 واضح و واضح خواهد بود که در حقیقت این عقربان تمام بانیا نسیب نشان منکرین
 قرآن و دشمنان اهل بیت اند و تمام کتب این فتنه خوار و مملو بکفریات و دروغیات
 نه ایشان به اطمینانند کار دارند بر رسول او و نبی او ولی الامر بلکه بنای مذمت باطل
 ایشان باغرای یهود و ناهبوست که اول پیشان عبد سبکی با یهودی بنا
 رخص نهاده بود و نفقه کند خوف و ذلت که درین نیست از یهود ایشان
 رسیده حق تعالی در حق یهود فرماید و صریحت علیهم الدلالة و المسکنه و
 باؤ یغضب الله و زده شد و مقرر نموده شد بر یهود خاری و سلطنت
 و رجوع کردند بغضب از طرف خدا اذ لك يا کفره کانوا یکفرون بایات الله
 این ذلت و خاری بر یهود بسبب آنست که ایشان بودند که کفر میکردند با نبی
 خدا امی برادر آنچه یهود ناهبوست آیات نعت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم را
 که در توریت بودند می پوشیدند جمال و عوام خود برخلاف اوصاف جمیده
 صلی الله علیه و آله و سلم بشما ل و قبا ح دجال ساذ الله آنسر در اوصوف یسای
 و باین سبب ملعون ابدی شدند و بانیا این فقره اوصاف جمیده صحابه را
 از توبه و تقوی حق پرستی جهاد فی سبیل الله که در قرآن مذکور اند پوشید و پوش

نهی که باطنی و حقایق منکرین

یعنی

جمال خود آن بزرگان اوصاف منافقین ظاهر گشته که می گفتند که علی مرتضی قضا
در ظاهر بد و بی غیر می گفت و در باطن خلاف آن ضمیر پنهان داشت و این در وصف منافقان
در قرآن آمده و اذ قالوا الذین آمنوا اقلوا المناجین لایاقت کتبه منافقان
به سونمان گویند یا ایمان ابریم و اذ اخلوا الی شیناطینهم قالوا انما معکم
و چون خلوت کنند شیطانیان خود گویند بدستیکه ما شما را اگر اینها محبت مرتضی
می بودند در وصف او خوانند مجاهدون فی سبیل الله و لا یجأون کومة
که یقیناً یعنی او شان جهاد می کنند در راه خدا و نمی ترسند از ملامت کتبه
و گاهی می گفتند که مرتضی را کسی یاری نکند و معاذ الله او را یاری کرده برای محبت عطا
برند و خانه او را سوختند و بر تو واضح گشت ای مصطفی که این در وصف منافقان
در قرآن مذکور گشته و ما الکفر فی الارض من و لا یفید اگر ایشان محبت
و فدوی آنجناب بودند می در حق او بخوانند و کتبصرون الله من کتبهم و گاهی
گفتند که مهاجرین بعد آنحضرت اتفاق بر باطل کردند حق از دست حق آن عصب کردند
و امر بنکر و نهی از معروف نمودند و احکام سنت را تغییر دادند و این در وصف منافقان
در قرآن آمده المناضون و المناقضات بقصم من قصصنا من و لا یفید اگر ایشان محبت
و یجئون غیر للکفر و فی این منافقان آنکه امر بنکر و نهی از معروف نمایند اگر
اینها ایمان بقرآن میداشتند در حق آنها اذین ان کما هم فی الارض
اقاموا الصلوة می خوانند و بر غیر بنط دیگر اقول و ایهیات ایشان را قیاس می کرد

در وصف منافقان

ایضا

در وصف منافقان

در وصف منافقان

در وصف منافقان

در وصف منافقان

در وصف منافقان

کر دے کہ ہر چہ گوید خلاف قرآن باشد ایست حال ایشان بکتاب اللہ و اہل بیت
 معلول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم آئی عسیر زانہ گفت کہ برای غیر خواہی انبائی
 ست کہ بگفت و گوی فریب دادم کہست افتد باید کہ این کلام را حمل بر کہ و کا
 نمکنی بکہ اضافہ ایمان خود بقرآن استوار کنی و گرنہ ہلاکتی و ما علیک
 ایہا الکاذب و الہادی ہو اللہ الی الصواب باز بت کہ جنت اللہ جنت
 منعقد حال آن بزرگان می شود و الذین کفروا و افسدوا فی سبیل اللہ قتلوا
 او کما کفرتم و اللہ رزقاً حسناً انا نکہ جنت کردند در راہ خدا پیشرفت
 یا بردند ہر آنہ روزی دہد خدا ایشان از روزی نیکو کہ نفع بہت ست و ان اللہ
 کو بخیر و از دین و بدستیکہ خدا ہر آنہ اوست بہترین روزی ہندگان
 کی کہ جنتہم و الذین کفروا ہر آنہ در آرد ایشان را خدا بہشت داور
 کہ ایشان پسند کنند یعنی ملائکہ بہستقبال شان آیند و ایشان اتعظیم تمام بہشت
 در آرد ای ہوسنہ کہ عنایت از دمی چہ حق شفیق این بزرگان ست خواہ ایشان
 کشتہ شوند و خواہ در خانہ بیزندی شبہ بہشت بکرامت در آیند پس سر کہ در حال
 یکی ہم از ایشان سوائی جنت چیز دیگر گان کند کافر و دھو و اجنبیکم و ما
 جعل علیکم فی الدین من حرج او کہ خداوند سخت برگزیدہ شمارا و نگذاشت
 بر شمار دین هیچ تنگی ما کہ ابیکم انما ہیمہ و پیروی کنید دین پر خوار
 کہ ابرہیم ہو ستمک و المسلمین من قبل و فی ہذا و نام نہاد شمار ہلا

کتاب التوبہ

ایضا

ایضا

کتاب التوبہ

ایضا

ایضا

أيضاً

اَيْضًا

ایضاً

مکتبہ اول
مکتبہ اول

ايضاً

أيضاً

الْبَدَأُ

الغنى

پس از قرآن درین قرآن نیز بگویند ان الرزق الله سبحانه و تعالی و تلو مؤ
 شاهد علی الناس تا باشد پیغمبر واه بر صدق شمار و زیامت در باشد
 گویان بر منکران نبوت برسانیدن اینا پیغام حق را اینها فاقیم ما الصلوة
 و اتوا الزکوة و اعتصموا بالله پس بدارید نماز را و بدین ذکره را و بجا
 بفضل خدا یا بختاب خدا هم مؤمنانم اولی و بعد النصیرا و است
 یار و متولی کار و بار شما پس بگو یاری منده قد افلح المؤمنون
 الذین هم فی صلاتهم خاشعون بدین تکیه رسگار شدند و مطلوب رسید
 مومنان آنکه در نماز خود رسنده گانند و الذین هم عن اللغو معصون
 و آنکه ایشان از سخن باطل میپرهیزد و در انباشته روگرداند و الذین هم
 للزکوة فاعلون و آنکه ایشان زکوة را داکند گانند و الذین هم لفرعهم
 حافظون الاعلی از و اجماعا و ما ملکت ایمانهم فاقیموا صلاتهم
 و آنکه ایشان مروز بهای خود را بخا درندگان اندگر بر زبان خود یا کنیزان خود
 پس بدستی که ایشان ملات کرده شده نیستند فمن ابتغى وراءك فاولئك
 هم العاد و قد پس که طلب کند سوائی و بجا بملوک خود پس آن کرده تجاوز
 از حلال مجرم منی محبت مباشرت حرمت سوائی زوجه شخص یا کنیز و اگر این
 مردوزن حلال اند پس این آیت نص قطعی است بر حرام بودن متعه چیزی که متعه
 خوانند بملوک است و در داخل از و اجماع که احکام زوجه از طلاق و نفقه است

کسوت و حدت و غیره در آن مقصودست نیز توارث در آن نزد قائلین بر لباخت
 جاری نیست حال آنکه توارث از وصین از قرآن ثابت است قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
 وَكَمُ نَصِيفٌ مَّا تَرَكَ آؤَاكَامُکُمْ تَاخِرٌ وَلَهُنَّ الْوَارِثُ مِمَّا تَرَكَتُمْ تَاخِرٌ پس
 از حلال استن متع انکار این آیت لازم می آید آبی برادر این قوم با وجودیکه
 در حلال استن متع متع این آیت اند نظر بکریان خود نمیکند و اهل سنت و جماعت
 و صحابه اسبب حرام و استن متع طعن و تشنیع میکنند و خود بر آن قدیم و قدیمی از
 حد و حدیث گفتا نموده بزرگ چارم می نمایند و میگویند که اگر کسی کثیر خود را
 خود بعاریت دهد و اجازت بوسه دهد سوای بوسه نباید گرفت و اگر اجازت
 مباشرت دهد بوسه بکند همه حلال است و درین باب همتان بر ایام طاهرین
 علیهم السلام بسته در کتب خود روایات بیشمار می آرند چنانچه در نهایی نقد که
 تصنیف ابو جعفر طوسی است برای سلسله دیوبنی نوشته و همچنین در دیگر کتب ائمه
 این خرافات موجودست پس ایشان ابتغاء و راه ذلک کردند و قدیمی از حد و خدا
 نمودند و قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ قَالَ اللَّهُ قَاتِلْکَ هُمُ
 الظَّالِمُونَ و هر که تجاوز کند از حد و خدا پس آنکس را اهل ظالمان
 اهل سنت که عمل بقرآن کردند آنها موصوفین اند بصفتی که درین آیت خواهیم
 و الحمد لله آیدیم مقصود و الَّذِينَ هُمْ لَمَّا تَاخَرْتُمْ وَعَهْدٍ هُمْ دَاغُولٍ
 و آنکه امانات خود و عهد خود را رعایت کنند گان اند و الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ

نسخه کتب
 جامع
 مسکن

نسخه کتب
 جامع
 مسکن

نسخه کتب
 جامع
 مسکن

نسخه کتب
 جامع
 مسکن

این

جلد دوم پنجم

استغفار بخت بدست از حق

مُحَافِظُونَ وَأَتَانِكُمْ إِيَّانَ بِنَا زِلَافِي خَوْفًا فَطَقْتُ كُنْدَ كَانِ أُنْزِلُكَ هُمْ
 الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرْتُونَ الْفَرْقَ وَسْ هُمْ فِيهَا خِلْدُونَ الْفَرْقَ الْفَرْقَ
 وارشان که وارث شوند فرمود پس اگر درجات بهشت است ایشان در آن درجا
 همیشه باشند حق تعالی در سوره نذر در باب که الهی حضرت عیسی علیه السلام رضی الله عنهما
 واهل باریت او از همتی که منافقان بجناب او کرده بودند و در کعبه نازل فرمود و در آن
 زجر مایع نمود و میفرماید يَعْظُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُوذُوا بِالْمَلِكَةِ أَلَمْ تَكُنْ تَعُوذُونَ
 پند می دهد و می فرماید شما را حدیثی است که عیسی بن مریم در آن سبیل دوم
 اگر هستی شما از اهل ایمان یعنی اگر شما ایمان دارید باز همت و اذیت بجناب عیسی
 بندید از این آیت معلوم میشود که هر که بجناب پاک صدقه نسبت کفر یا عدالت کند
 مومن نیست فخر این قصه این آیت فرمود أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ مِمَّا يَقُولُونَ
 آن گروه یعنی جناب پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم و عایشه صدیق و صفوان پاک
 و غیره اند از آنچه میگویند منافقان این است که کلمات خبیثه لایق حال ایشان نیست
 لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِثَةٌ وَكَرِيمٌ بَرَّاءِ إِيَّانَ مَغْفِرَتِ سِتْ و در ذریه
 که نفی بهشت است این آیت نص قطعی است در بهشتی بودن حضرت عایشه خدیجه
 تعالی عنها که حق تعالی در حق محرم پیغمبر و جنین مهد و جای دیگر فرماید و أُولَئِكَ
 أَهْلُهَا هُمْ یعنی زنان پیغمبر در آن مومنان اند و عجب آنست که دعوی ایمان کنند
 و بجای تعظیم مادران کفرشان نمایند حاشا اگر ایشان مومن می بودند بوعظ

نموده اند که عیسی بن مریم در آن سبیل دوم

کعبه مومن است و عیسی بن مریم در آن سبیل دوم

کعبه مومن است و عیسی بن مریم در آن سبیل دوم

عمل کرده گردش این میان بلکه بدتر از آن می گشتند لیکن ایشان ایمان چه کار
 می کرد که خستند بفضل خود ایمان است آن نصیبشان فرمایند انگاه تنظیم مادران بجا
 و اکثر الهادی الی الصواب الا ان ذلک باب چون ملاحظه در زمان
 انصار جا گرفتند قریش اکثر قبایل عرب بجا رفت ایشان اتفاق نموده شدند و
 پیغامهای تند آینه سخنان فتنه انگیز می رسانیدند و ملاحظه آن که اوقات
 سلاح با خود میداشتند و روزگار بول و مهر می سپید می زدند و روزی بایکدی
 گفتند آیا زمانی بر ما د که خود را با اسطمن و ایمن بسیم و بفرمان خدا و رسول
 حق تعالی آیت فرستاده و وعده داده و فرمود و جعل الله الذین استخلف
 منکم و جعلوا الله الکات لیسئلنکم فی ما کان منکم فاستخلف
 الذین من قبکم و وعده داد خدا استعالی کسانی را که ایمان آورده اند از شما
 و کارهای شما کردند بر آینه خلیفه گردانید و خلافت و هدایت ایشان از زمین کفار
 از عرب عجم و چاک خلیفه گردانید و بدانسان که پیش از ایشان بودند یعنی
 بنی اسرائیل که زمین مصر و شام بدیشان اوقات تصرف در آن کردند و می گفتند
 الحمد لله الذی اودع فیهم و البتة تمکین و هدایت ساز و هدایت
 دین ایشان از آن دینی که پسند کرده است خستند بر ایشان یعنی دین اسلام را و قوت ایشان
 غالب گردانید و کیبذلکم من بعد سخنی که ما آموختیم و هر آنکه بدل
 گردانید ایشان را بعد خوف ایشان این یعنی در وقت خلافت ایشان حق

بسیار از این سخن است

ایضا

ایضا

ایشان برود و اینی دست دهد و عیسی و بنی کایشر کون بی شیک
پرستش کنند و در زمان خلافت خود شرک نکرده اند با من چیزی را نمی گوید
در نصیحت این آیت تا مل کن که حق سبحانه و مجازین عده خلافت دلو و خبر داد که
در وقت خلافت ایشان اسلام غالب آید و خوف نامل گردد و خلفا با وجود کاف
خلافت مراسم عبودیت بوجه حسن بلا شائبه شرک بجا آرند پس این آیت دلیل اجماع
و آنست که هر چه در وی مذکور شدن بود بطور آمد حق سبحانه بعد وفات آنحضرت
صلی الله علیه و آله و سلم خلفای اربعه راشدین ائمسه خلافت نشانید و عده
خود دست فرمود چنانچه از دست این بزرگان هزار بار تدریس و کفایت شده
و اسلام بجای خود قرار یافت و هزار بار مسجد بنا کرده شدند و معبد کفار و بتخانه
خراب گردیدند و عبادت خدا از ان بزرگان بوجه حسن بطور آمد و آنچه حق تعالی
در آیت تکمیل مجازین خبر داده بود اقامت صلو و ادای زکو و امر معروف
و نهی منکر از دست ایشان واقع گردید پس این آیت نص قاطع است در حقیقت
خلافت ایشان و در آنکه ایشان در ایام خلافت سواهی حق پرستی و امر معروف
چیز دیگر نکرده اند پس که در حق آنها سواهی امر معروف و حق پرستی چیز دیگر نگذا
بر و بآیات قرآنی شکر باشد و کاف که در د بعد از آنکه من و آنکه بعضی حقا گمان کنند
که این وعده در زمان امام هک علیه السلام بطور خود اید پیوست به حالت ظاهر
و ابطال با هرست و هیچ دلیلی بر نفعی نیست بلکه کلمه منکم در آیت شریفه که خطا

خطاب می‌فرماید: ای خدایت را می‌کنی در خیال فاسد و نیز لفظ **الَّذِينَ آمَنُوا**
 در آیت تمکین مهاجرین گذشت دلالت ظاهر است بر آنکه مراد تمکین و استخلاف مهاجرین است
 چه ظاهر آنست که مال هر دو آیه یک باشد و نیز اگر مهاجرین از دست کفار اید و در جبهه
 و جهاد و خانمان خود گذشت جملای مطلق شوند با نه گفته شود که بعد از نزول
 یاد و از ده صد سال یکبار از اولاد شهابت بیست سال خلافت در زمین خواهند
 چه جای تمسک آنهاست که حق هم تجویز نموده چه جای کسی که خود را از اهل علم بشمارد و نیز در آیه
 مذکور که ضامرج و ارشد اند چنانچه لفظ **الَّذِينَ آمَنُوا** و لفظ هم در چند موضع و لفظ **الَّذِينَ**
 و لفظ **الَّذِينَ** این همه الفاظ جمع دلالت دارند بر آنکه مراد آنست که خلافت در عجم
 را از ایشان پس ظاهر شد که آن گان آنها محض اتباع نبوت معانی قرآن مجید می‌که دعوی
 ایمان بقرآن کنند و با قرآن تحریف نمایند و خواهند که همه خصوص موفقی و موافق ایشان
 گردد و حاشا شام حاشا این چه طور صورت بند و بلکه حق تعالی موافق حکمت خود از معرفت
 نه بنا بر خاطر داری اتباع کسی چنانچه فرموده **وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَاَ هُمْ لَفْسُكَ**
الْشَّمُونِ وَالْأَكْصَرِ وَمَنْ فِيهِمْ و اگر متابعت پیروی کردی خدا آرزوی باطل
 کفار را بر آینه تباه و فاسد شد آسمانها و زمین هر دو را آنهاست **بَلْ أَتَيْنَاهُمُ**
بِذِكْرِهِمْ هُمْ مُمْرِعُونَ بلکه آوردم بدیشان کتابی
 بر عطا ایشان یا تحریف ایشان پس ایشان از موعظت خود و گردانند آبی غیر نازل
 درین آیت کن معنی قرآن خود پرستی کن بلکه هوای نفس خود را تابع قرآن و ادب

و نیز در آیه
 و نیز در آیه
 و نیز در آیه

و نیز

بجای خود می آید و در این

نور باید آرد و تفسیر آن تاویل آن بهیچانکه بکایت دیگر منافی و مخالف نشود و الا
 خوف کفرست نفوذ باید منہ آیدیم بمقصود باریش نو که متعلق به بدو است اختلاف صحابه
 میفرماید و من کفر بقلی ذلک کاف و لک کاف هم الکافس قون و هر که کفر
 در نزد درین نعمت بعد راستی آن عده حق پس آن گروه کافر آن نعمت ایشان شد
 کامل و منقذ در لفظ من کفر اشارت به آنکه خلافت این بزرگان نعمتیست عظیم
 اهل اسلام که شکر آن بکافه انام و هبست و که ام نعمت بالاتر ازین باشد که دیار کفر
 و قیصر بهم زنند و خزان آنها در سلطان قیامت نمایند و امر معروف و نهی منکر بجا آرند
 و بانگ آشدند ان لا اله الا الله و آشدند ان لا اله الا الله و آشدند ان لا اله الا الله
 سر بنگاشت و کفار بنیض و حیدر بنده و احکم الله علی نعماته و اول کسیکه کفر آن نعمت
 کرد و در زمره فاسقین داخل شد قاتلان امیر المومنین عثمان بن عفان علیه الرضوان
 بودند بعد از آن خروج گروه فاسدان بنی امیه که تنگ حرمت اهل بیت رسالت صلوات
 علیه السلام نمودند و در بار حضرت سید الشهدا امام حسین سید مظلوم علیه السلام
 هر چه بنیاد بعل آوردند بعد از آن فرقه ضاله انشکری که خلافت آن اکابر را بر علی بن
 دکیات قرآنی ذکر یافته حکم کردند و از قرآن با کلمه است بر داشتند چنانچه سابق واضح
 کردیم و مستحق خطاب کفر کفر ان حدانی کشیدند و گشتند و کلمه
 که اهل سنت و جماعت باین همه بزرگان چه اہل بیت و چه صحابه حسن عقیدت داشته
 انچه در خصوص تسمی او صاف حمیدہ آنها در و یافته اند ذکر میکنند و شب و روز

روزی عای حضرت در حق آنها میخواند **اُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ اُولَئِكَ**
اَلْمُقَرَّبُونَ جمعی از یهود مکه کفار قریش و دیگر کفار عرب را برای جنگ آنحضرت صلی الله
علیه آله وسلم آماده کرده قریب هزار کس جمع شده عازم مدینه شدند خبر حضرت
رسالت صلی الله علیه آله وسلم رسید آنحضرت با سه هزار کس از مدینه منوره نهضت
فرموده لشکرهایون در پیش که کسب مقرر فرمودند و بعضی روایات آمده که آنحضرت
صلی الله علیه آله وسلم پیش از آمدن لشکر کفار صحابه خبر داده فرموده بودند که با جلال
کار با شما سخت گردد و حاقبت شمارا بود پس چون افواج کفار رسیدند و مومنان
دیدند ایمان ایشان زیاده شد و هیچ تردید بخاطر نیامد و در حق تعالی ازین حال خبرید
و **كَادَ الْمُؤْمِنُونَ الْاَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ**
وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ هرگاه که دیدند مومنان گروههای کفار را گفتند این
که وعده کرده بود ما را خدا و رسول او راست گفته است خدا و رسول او و ما اذا
اَلْاِیْمَانُ تَاوَسْتَلِمَا و زیاده مکر مومنان اویدن احزاب مکر ایمان و گردن نهادن
بفرمان الهی و رسالت پناهی جمعی از صحابه نذر کرده بودند که در لشکر تقسیمی جنگ کند
که قریب شهادت چند حق تعالی خبر میدهم **مِنْ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا**
مَا عَاهَدُوا و الله علیه یعنی از مومنان مردانند که راست کردند آن خبر را
که عهد بستند با خدا بر این **قَتَلْتُمْ نَحْبَهُ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ**
پس بعضی از ایشان کسی است که وفا کرد عهد خود را و بعضی از ایشان منتظر اند

در این سوره از کفار و منافقین

ایضا

ایضا

ایضا

بعضی شهید شدند و بعضی نظر شهادت نشسته اند و بر عهد خود قائم و ثابت و مدام
 بکدام استیجاب و عمل نکردند بکدام نیت یعنی شیوه ایشان فاسد است بجهت دعا
 حق تعالی در سوره احزاب خطاب بزنان آنسر و صلی الله علیه و آله وسلم نموده بعضی
 احکام ارشاد فرموده میاید و اقمن الصلوة و اتين الزکوة و اطعن الله
 و سر سوله و بر پا دارید ای زنان پیغمبر را و بدهید زکوة را و طاعت کنید
 خدا و رسول او را انما يريد الله ليجل عنكم الذل و ليجل عنكم اهل البيت و
 يطهرکم تطهیر اگر این نیست که اراده می کند خدا تا میرد از شما پلیدی گناهان
 ای اهل بیت پیغمبر پاک کند شمار پاک کردن و اذکر ان مما مثل فی و یوکل
 من اهل بیت الله و الحکمة و یاد کنیدی زنان پیغمبر آنچه تلاوت کرده می شود
 بر شما از آیات خدا و حکمت این آیت تطهیرست در حق ازواج پیغمبر صلی الله علیه
 و سلم که تمام این رکوع در قبضه آنها مقسوم می شود و تذکره غیر عنکم برای تعلیق بر آن است
 پاک آنسر و صلی الله علیه و آله وسلم درینا یعنی در اهل بیت داخل است و منکرین که در
 ازواج طهارت سوره طه دارند و در هر جادری منصوص تحریف کردن و اتباع هر کس
 شیوه ایشانست میگویند که این آیت به چهار تن که در زیر گلیم آمده بودند مخصوص
 و ازواج را سعه از طهارت نیست این قدر نمی فهمد که معنی لفظ اهل بیت چیست و
 اصل استعمال او در ازواج است و بر دیگران تبعیت می آید و سابق در آیت
 و اذکر من اهل بیت که مراد از اهل آنجا جاست است و اینقدر

ایضا

در سوره احزاب
 و اذکر من اهل بیت
 و اذکر من اهل بیت

ایضا

ایضا

ای مومن درین آیت تامل فرما کہ ازین نعمت و کرامت کہ ام فاضلہ باشد کہ حق سبحانہ
چنانچہ صلوٰۃ بر رسول خود فرستد بجان لفظ بر اصحاب او فرستد و کور دلاں ازین سیم
چشم پوشیدہ اند و گویند کہ صلوٰۃ و سلام حق اہل بیت است بر دیگران جائز نیست
تا مسجد یکہ بر اولاد ائمہ ہم نباید گفت غایر آیت مکتبشان است آئی برادر حال این قوم
ہر کتاب اہل بیت کہ ہر چہ گویند قرآن آن باطل و نابود سازد چنانچہ جایجا واضح
ساختہ عجب استجب باشد کہ بتلبیس ایشان چسپید از قرآن دست برداشتہ دین خود
بیاد و در نفوذ اہل بیت لیکن علم فرستہ اند کہ حفظ ادب مقتضی آنست کہ صلوٰۃ و سلام
اولا بر آنحضرت گفتہ بر آں و اصحاب باید گفت صلی اللہ علیہ و آلہ و اصحابہ اجمعین
بعد ذر حقیقت قرآن بودن او تصدیق کنند کتابہا سی سابقہ را میفرمایند کہ اگر
الْكِتَابَ الَّذِي نَزَّلَ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
بہر آں کہ برگزیدن اہم ایشان را از بندگان خود یعنی آ
زارت کتاب خود گردانیم قَوْمَهُ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ
پس بعضی از بندگان برگزیدگان ظلم کنندہ اند فرستہ خود را بتقصیر و عمل پرورفتہ کتاب
و مَنَّهُمْ مَّنْ قَتَلَ نَبِيًّا وَقَتَلَ نَبِيًّا مِّمَّنْ بَيْنَ يَدَيْهِ عِلْمٌ كَيْفَ يَكُونُ
اوقات و مَنَّهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ و بعضی از ایشان پیشی گیرند
بجسارت احکام قرآن کہ پیوستہ بدان عمل نمایند بدستوری خدا و تو مسبق او
ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ این میراث کتاب اودن و برگزیدن بختایش بزرگست

بسیار
نسخه
از این کتاب
در دسترس
است

ایضا

ایضا

ایضا

جَنَاتِ عَدْنٍ كَيْلَ خُلُوفٍ نَهْشَتِهَا اقامت در این دین هر سرگروه در آن تنها
چگونگی فیها من اساور من ذهب و لؤلؤ و اگر پیش و پیرایه داده شدند
این هر سرگروه در آن بهشت از دستو آنها ساخته از زر و مروارید و لباسهم فیها
حقیر و لباس ایشان در آن جنات دیبا باشد و قالوا چون این قوم از آتش دوزخ
نجات یافته بهشت رسد گویند الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن
حمد و شکر خدا را آن خدا آنکه دور کرد و بردار ما اندوه دوزخ یا خوف رعد
یا هموم دنیا یا مانند آنرا ان ربنا العفو و الشکور بدستیکه پروردگار ما آمرز
کنایه کاران است و جزا دهنده شکرگزاران الذی اهلنا دار المقام و من
فضله آن خدای که فرود آورد ما را بر سر اقامت یعنی جنت اگر پیش و گرم خود کلا
یمسک فیها نصب و لا یمنسک فیها العوب فی رسد ما در سر اقامت یعنی سر
طلب بهشت و غیره که در دنیا داشتیم و نرسد ما در سر اقامت مانندگی و لالای
پاکیزه باطن در پی آیت تامل و فاکت و سبحانه و تعالی هیچ امتی یا باین که امت سرفرازند
چنانچه امت محمدی صلی الله علیه و آله و سلم که همه نیک بدیشان را آمرزید و چون
اولی ازین امت یعنی جماعت اصحاب رسول در میراث دادن کتاب و در مصطفی
و برگزیدن اسبق و پیشوای این امت انداجرم بغیرت بر جمیع ذنوب آنها و بشارت
جنت اولی و احق از تمام امت که بعد زمان ایشان آمدند خواهند بود پس اگر کسی
ضحایی بالفرض معصیت هم به نبوت رسد و دست بان صحیح شود و دخل ظالم لغنه

خواهد بود و او را هم غایت ایزدی خدمت الله طعینا من عباده کما می پوشاند پس آنچه
 در وقت خلافت امیر المومنین علی رضی الله عنه مجاریات و مشاجرات در میان صحابه
 واقع شده از آن کف لسان نموده امیدوار باید بود که حق تعالی این همه را بفضله و
 رحمت خود پاک و مصفا نموده و اهل جنات خواهد نمود اما اینقدر باید فهمید که امیر المومنین
 مرتضی علیه السلام در این همه قضایا برحق بودند و مخالفان او بر باطل و کین نسبت کفر
 با جماعت مصطفین نمودن و زبان طعن و تشنیع کشیدن خود مطر و دودن است
 آری آن که سبب منافق بودند و نظام هر کلمه اسلام خواندن بودند ازین رحمت و توفیق
 خارج اند و داخل صحابه لیکن بالا بر تو آیت الهی خواندم که آنها از اعراب بودند که
 اگر دیرینه مساکین و دعات شان بود و بعضی از اهل بیته نیز بودند و اکثر آنها بل بهشت
 در زمان آنحضرت یا بعد وی صلی الله علیه و آله وسلم به اندک زمان هلاک شدند و این
 صحابه باقی نماندند چنانچه تحقیق این معاد در ذکر منافقین بود و حسن ظن هر گرد ای
 مابین گمان محکوم شدن ایم بایان برای حکومت نیا فرید اند ما را از حد و شرع
 تجاوز کردن جائز نیست بلکه هر چه ارشاد شود شرع قبول بیاید نهاد و گردان
 که هر چه حاکم عادل کند همان درست پس با وجود این قسم تصریحات قرآنی اگر کسی
 بوجهی الهی عمل نکرده زبان دراز کرده فردای قیامت زبان او را بقرص آتش خواهند تیر
 و ما حکیمنا الا الکلاغ حق تعالی در سوره مؤمن خبر داده که ملائکه برای مومنان تنقذ
 و کسند الذین یجھلون العرش و من حوکه یسبحون بحمد ربهم و لیست

و کسند الذین یجھلون العرش و من حوکه یسبحون بحمد ربهم و لیست

به آنکه می بردارند عرش را و آنکه گرداگرد عرش اندازد و بیان تسبیح مقرر
 بر ایشان شود و گارایشان انعامی آید و پروردگار خود و کیستغفرون للذنوب
 امموا او مغفرت می خواهند برای کسانی که ایمان آورده اند میگویند ربنا و سفت
 کل شیء لرحمة و علمنا فاغفر لذنوبنا و اتبعوا اسبیلک و قهریم
 عذاب الجحیم ای پروردگار ما فرارسید همه چیز از روی رحمت و علم یعنی رحمت
 و علم تو همه چیز را رسیده است پس بیا مرزبانان را که توبه کردند و پیروی کردند راه ترا
 که اسلام است و نگاهد ایشانشان از خدا بفرخ رگبنا و اذخلمهم جبات عذاب
 الائی و عدلهم ای پروردگار ما داخل کن ایشان در بهشت های قیامت که عهد
 داده ایشان و من صلح من ابائهم و ازواجهم و ذریئتهم و در
 در بهشت با ایشان که اگر صاحب باشد از پدران ایشان و زنان ایشان و اولاد
 ایشان تا سرور ایشان در بهشت بیدار آنها تمام گردد و آنکه انت کبر
 الحکیم و بدستی که تو غالبستی بر همه چیز و هر چه کنی حکمت و قهر الیها
 و نگاهد ایشانشان از معاصی در دنیا و من قوت السموات یومئذ فقد
 رجته و هر که نگاهداری از سیئات در جهان پس تحقیق رحمت کردی او را
 و ذلک هو الفکر العظیم و آن فیروزی بزرگست آبی عزیزشان مسلمانان
 پاکیزه باطن آنست که مانند ملائکه استغفار در حق مومنین خاصه در بان احسان
 سید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم و صیبه احمدین خاصه در حق مهاجرین انصاری

اولین سابقین و خاصه در حق خلفای اربعه راشدین که **أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ**
 صفت آنهاست لیل و نهار شب و روز خود را بعبادت و انقیاد و کینه دل خود را بکفر
 ملائک صفت گردان دارند و طالبین احسان محسوس شود و الا مطر و ابدی
 گردد و نفوذ باشد **الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ لَهُ اسْتَقَامُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ**
عَلَيْهِمْ مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ غُفُورًا و لا تخشوا و لا تحزنوا و ابالحقیه الی کونتم
تُؤْمِنُونَ بدستیکه کسانیکه تقید پروردگار را الله تعالی ست پس تهاست
 و زید بند برین کلمه فرود می آید برایشان فرشتگان یعنی نزدیک مرگ یا بوقت
 بر آمدن از قبور یا در حیات یا کله با ایشان میگویند فرشتگان که خوف نکنید و غم مخورید
 و شاد شوید بهشتی که شما وعده داده میشدید به آن در دنیا بر زبان پیغمبر **الْحَقُّ**
أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ و دنیا و فی الاخره و دوستان شما و دویم در زندگانی دنیا
 و در آخرت نیز دوستان شما ایم و کفر فیها ما تشتهی انفسکم و کفر فیها
مَا تَكُونُونَ مر شمارا باشد در خجاست هر چه آرزو کنند نفسهای شما و مر شمارا
 در آن آنچه خواهید شد **عَفْوٌ** و **رَحْمَةٌ** روزی میا کرده شده از نزد
 غفور رحیم سابق در کثرت تمکین مهاجرین مذکور شد که آنها را بنا الله گفته بودند پس
 بضم کردن این آیت به آن آیت یقین واضح گشت که اینهمه بشارات مذکوره فی هذه
 الآیه نصیب آن بزرگواران یعنی مهاجرین خصوصاً خلفای اربعه راشدین شده
 که آنها پیشوایان انجماست با اتفاق آنها بودند و از قوله تعالی **وَلْيَنْصُرُوا اللَّهَ**

و لا تخشوا و لا تحزنوا و ابالحقیه الی کونتم

ایضا

ایضا

ایضا

مَنْ تَوَصَّى وَكَفَّرَ نَصِيبٌ لِّهِ فَرِيقَتُهُ وَفَرِيقَتُهُ دُوسْتَانِ اِيْن جَمَاعَتِ بُوْدَنَدِمِ دَر دُنْيَا
 وَفَرِيقَتُهُ اَز تَبَسُّمِ اِيْن دَر جِلْدِ الْعِيُوْنِ كِه اَز كِتَبِ مَقْبُوْرُوْشِ مَهْمَتِ كُفَرِ كَرِيْمِ
 وَكَسَايِلِ دُوسْتِي اَشِيْخِيْن كَسْنَدِ اَز عَذَابِ كُوْنُوْشُوْ كُفَرِ صَرِيْحِ وَانْكَارِ اِيْن آيَاتِ قُرْآنِيْتِ
 وَلاَزِمِيْ آيْدِ اَزِيْن اَدَايْتِ كِه تَمَامِ مَلَكُوْمِ سَاعِدَابِ كَسْنَدِ چُوْ اَنَهَا بِحَكْمِ اِيْن آيْتِ دُوسْتَانِ
 اَنَهَا بُوْدَنَدِ وَلاَزِمِيْ آيْدِ اَنَهَا قَوْلُهُ تَعَالٰی كِه دَر حَقِّ مَلَكُوْمِ فَرَمُوْدَ بَلْ عِبَادُ اللّٰهِ كَلِمَتُوْ
 نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ هٰذَا وَكَلِمَتُوْ نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ هٰذَا وَكَلِمَتُوْ نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ هٰذَا وَكَلِمَتُوْ
 بَرَكْرِ اَيَاتِ بَاشَدِ هَر چُوْ اَنَهَا وَاسِيْتِ كَسْنَدِ قُرْآنِ اَز بَاطِلِ فَنَابُوْ دَسَا وَهَجَابِ اَز حَالِ
 بَايْنِ كِتَبِ آيْتِيْتِ اَز قُرْآنِ جَمِيْدِ بَر دَشْتِ دِيْنِ اِسْلَامِ خُوْ دَا بَر دَزْدِ اَسْمَانِ
 اَز جَمَاعَةِ مَكَالِمِ اِيْن كَسَانِ اَز كَهْرِيَاتِ اِيْشَانِ اِجْتِنَابِ وَزِيْدِ كِه بَرْكَانِ فَرَمُوْدَنَدِ
 شَعْرُ دُورِ شَوَا اِخْلَاطِ يَارِ بَدِ يَارِ بَدِ تَرَبُوْ دَا زَا بَرِ بَدِ مَارِ بَدِ تَنَاهِيْنِ بَرْجَانِ زَنْدِ
 يَارِ بَدِ بَرْجَانِ دَر اِيْمَانِ زَنْدِ وَحَقِّ تَعَالٰی دَر قُرْآنِ فَيَرَايْدُ اَلَا اَخْلَافُ مِوْكَوْمِيْتِ
 بَعْضُهُمْ لِّبَعْضٍ عَدُوٌّ اَلَا الْمُتَّقِيْنَ يَعْنِيْ دُوسْتَانِ رُوْزِ قِيَامَتِ بَايْنِ
 شُوْنَدِ مَرْتَقِيَانِ هَر گُزِ دُوسْتِي اَنَهَا زَا لُ نَشُوْدِ وَفَعِ دِهْدِ اَسْمَانِ دَرِيْنِ آيْتِ تَا مَلِ فَرَا
 وَازِ دُوسْتِي مَعْنِيْنِ اَز مَطَالَعَةِ كِتَبِ ضَالِيْنِ كِه دَر وَطْءِ كُفَرِ وَانْكَارِ قُرْآنِ مِي اِنْدِ اَزَنْدِ
 دُورِ بَشَرِ دُوسْتِ دَر رَكَابِ عِلْمَايِ بِلْ حَقِّ كُحْرَنْ كِه اِيْنَا وَاقْفَانِ عِلْمِ اَنْبِيَا
 وَصَلَمِيَانِ دِيْنِ مَتِيْنِ خَادِمِ تَمَامِ كَلَامِ رَسَالِ الْعَالَمِيْنِ اِيْنْدِ لَعْنَتِ وَجْهَتِ كِه
 مِشُوْا يِ اِيْنَا اِلْطَبِيْتِ وَاصْحَابِ سِيْدِ الْمُرْسَلِيْنِ اِنْدِ تَا نَجَاتِ يَابِيْ وَابَدِ اَلْعَمَادِ

قرار و سکینه بر ایشان آید عزیز دین لفظ کامل فرماحق سجاده سکینه خود را راجع باین
رضوان نازل فرموده و سابق در حق حصار غزوہ حنین بشارت نزول سکینه گذشت
و خلفای اشعین از حصار این مرد و سرکه اند بی ظلمت شد که انچه اهل نفس در این غار
فانزل الله سکینته علیه گفته اند که ضمیر علیه راجع بصدیق اکبر است یا حضرت
صلی الله علیه و آله و سلم که آنحضرت را سکینه از سابق حاصل بود و قوت قلبی بر ظاهر
داشت اند بصدیق اکبر را تسلی نموده که آنحضرت ان الله معنا فرمود این تسلی است
و طعن نمیکرد باطل و ساقط شد سبکبار چه ناخوش شد و غلطی خوردند اینجا چهار وجه سکینه
بلکه زیاده برد و سماجی حجاب عظام نازل شد و ای برین قوم که چه یکبارگی از قرآن نیست
بر روایات مفسرین پیچید دین خود را بر باد دادند ای مسلمان از عذاب خدا بیدار شو و ای
خود بقرآن درست نموده انکفیات این قوم گمراه گزین الهادی هو الله تعالی باز شنید که
در حق همان بانهی شیطان نازل سکینه همی فرماید و اَنَّا هُمْ فَفُتَحَا قَرْنِبَا و جز او پاک
خدا ایشانرا فتح نزدیک فتح خیر است آنچه در دوزخ و غر و خیر اگر چه تمام حصار بیعت خود
جدا و فی سبیل الله کردند و همه را بمقدود خود سعی بلیغ نمودند اما از بسکه اتمام این سه
لضیاب امام الاولیا شیرین شده و خدا اسد الغالب علی بن ابیطالب رضی الله عنه
آنحضرت فتح این خیر کرد و مرحب خیری را بکشت در خیر برز و ولایت بر کند و در
قال جواد و دمار از روزگار شرکان بر آورد و در میان بنیان اقیه که بر آنجا بکشت سکینه
از پنج بر کنده شد چه یکسر که باین مرتبه دلادری درز و بر بلطی داشت باشد و او را بنام دی

موسلوب بودن بکار ظاهر شد کہ ہر چہ دوی در ایام خلافت خلفای ثلاثہ از بیعت آنها دست
 و جاہ و کفار ہر آہنکارہ و نماز ظلمات آنرا خواندہ بہ حق و عین صواب بین بعل آورده بود
 ظاہر شد کہ وصف ایمانست کہ ہست بخوانند یٰٰہْدُوْنَ فِی سَبِيلِ اللَّهِ اِنَّ
 اِلٰهَ الْغَالِبِ یُکُونُ وَاِذَا قَالُوا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا مَا خَرَّ عَلٰی سُرُجٍ مِّنْهُمْ فَمِنْ
 جِیۡتِ رِغْوَانٍ سِی و جہاد در فتح خیر کردہ بودند آنحضرت علیہ السلام تمام غنائم
 خیر را بر ہر این بزرگان قسم نمود حق تعالی در حق ہر ایشان فرمود وَاَنۡتَا اَبۡهَمُ فَخَافَا
 قُرَیۡشًا و جہادی خواب از خدا ہمہ ایشان فتح نزدیک یعنی فتح خیر یافت کہ کس کہ
 در حق کی ہم از ایشان گمان برد کہ آنها در خیر نصرت نکردند یا جہاد نکردہ اگر خیرہ اندک
 و سنگین آیت باشد و خود بخود دل گردد و نود یا بدینہ باز شنو کہ در حق آنها چہ افتاد
 متوجہ میشود وَمَعَاۤلِمُ کَثِیْرَةٍ یَّاۡخُذُوْهَا وَاَدۡخُلِیۡتَ اِلَیۡہَا اَنۡتَا رَغِیۡبُہَا
 کہ گیرند آنها در زمان آیند و کَانَ اللّٰهُ عَزِیۡزًا لِّکَیۡفَا و ہست خدا غالب و عزیز
 دوستان خود حکیم در ہر چہ کند باز حق تعالی بہمان صحابہ حضار بیعت رضوان خطاب
 نمودہ میفرماید وَ عَلَیۡکُمُ اللّٰهُ مَعَاۤلِمُ کَثِیْرَةٍ نَّآخُذُوْهَا وَاَدۡخُلِیۡتَ اِلَیۡہَا
 غنیمت بسیار کہ گیرند آنها در زمان آیند فَجَعَلَ لَکُمُ ہٰذِہٗ بِرِشَابٍ کَرۡوۡنَہٗ
 شمار این غنیمت خیر و گفَتِ اَیۡدِی النَّاسِ عَنْکُمۡ و باز داشت دستهای
 از شما وَلَیۡسَ کُنۡ اَیۡۃً لِّلۡسُوۡفِیۡنِ و تا باشد آن غنیمت نشانیہ مومنان است
 قول خیر و صدق وعدہ الہی در باب غنائم و یَہْدِیۡکُمۡ صِرَاطًا مُّسْتَقِیۡمًا

و تا هدایت کند شمار خدا را پس ستقیم و انحرای که تقدیر و اعلمها و وعده و اتمامها
خدا تعالی غنیمت های بیکر که هنوز قادر نشد به بران و نمیدانند آنرا اقلد الحاط الله بها
بتحقیق احاطه کرده است علم خدا با آن غنائم و كان الله على كل شيء قدير
و هست خدا بر همه چیز از قیوم و احاطه غنائم تا در توانا این آیات مخصوص قاطع اند
که خبر آنکه وعده قیوم و غنائم که در زمان آینده ظاهر گردد بخاطر آن سرکه حدیثیه است اصلاً
که خبر داده است خدا با آنها و اگر دیگران خواهد بود بطفیل و بیعت ایشان خواهد بود
نیست که خلفای اربعه را نشین از خضار این سرکه اند پس هر چه ایشان در زمان خلافت
خود از دستوج و غنائم گرفته بجزای بیعت رضوان است و بجایز و ایفای عهد الهی
که درین آیت آنها کرده بود و علم الهی محیط بود ایشان غنائم در خلافت خود بنابر وعده
بج خود خواهند گرفت پس که خلافت این بزرگان و طرف ایشان ابناء حق چنان
کند منکر این آیت و این وعده باشد و منکر علم الهی و خود مطرود ابدی گردد باز قیوم
در همین قصه یافید اذ جعل الذین آمنوا فی قلوبهم من الحقیقه
لما اهل به یاده کریم چه دن گردانیدند و دادند کفار که در دل خود قصص و کبر
و غیرت جاهلیت را یعنی هر چند آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم با آنها گفته فرستاد که
ما را داده جنگش نداریم برای زیارت امن ایم آنها به در آمدن آنحضرت و صحابه کرام
راضی نشدند بلکه تعصب جاهلانه بجای بردند و آخر هم شان بر صلح قرار یافت پس
ده سال میان اهل اسلام و کفار قریش جنگ نبود و مسلمانان سال دیگر آمده و

تصاکنند و دیگر شرطها نیز بیان آمدند و چون بسبب این صلح مسلمانان را فی الحقیقه
 خاطر و دغدغه راه یافت حق تعالی بر حمت شایسته خود آن وسوسه از خاطر ایشان
 دور کرد و سکینه و آرام خود بر ایشان نازل فرمود چنانچه میفرماید **فَاَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَةً**
عَلَى الرَّسُولِ وَجَعَلَ الْمُؤْمِنِينَ سَلَفًا زل فرمود و خدا حق تعالی آرام و وقار خود را بر رسول
 خود و مؤمنین نازل کرد و بصدق راضی شدند **وَالَّذِينَ هُمْ كَلِمَةُ الْفِتْنَى** و لازمه
 دشمنی ایشان را خدا تعالی بر کلمه تقوی که کلمه شهادت است با سلام الله الرحمن الرحیم
 یا لفظ محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم که کفار آنها را آن میکردند و گافوا **أَحْسَنُ بِهَا**
وَأَهْلُهَا و بودند یا مستند این جماعت را و از ترولان تر کلمه تقوی و گمان الله
 بجل شیعی علیهم السلام و هست خدا به هر چیز دانا ایغیر اگر ایمان بخدا و کتاب او میدر
 درین آیات تامل کن که **إِذْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَرَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ** تا اینجا چه اوصاف
 حمیده آنها بیان فرموده و چه وعده های نعمت و غنائم درباره آنها عطا فرموده و
 فرموده که آنها لائق بکلمه تقوی و سخی و اهل آن بودن آنها میدانست و کلمه تقوی را
 حق تعالی لازم آنها گردانید و شک نیست که لازم از لزوم متفک نکرد و جدا
 نشود و حق تعالی حق کسی را از وی حق مستحق آن باز نستاند پس این بعضی قطعی است بر
 بودن جمع اهل بیت رضوان بر حق و ایمان بر آنکه البته موت شان بر ایمان باشد
 و چون مظلومی را بدین رئیس این جماعت بلکه افضل و اشرف آنها اند با اتفاق
 آنها پس اگر کسی در حق یکی هم از ان بزرگان ظلم نماید یا همت نفاق یا مانند آن کند

که کافر و مشرک و مسکرت این آیات الهی گردد آری مسلمانان اگر بجا نیایند
 خدا بقرآن استوار کرده از افسانهای کلینی و غیره منقریان اجتناب کنند و گرنه
 شود و ما علینا الا البلاغ باز بشنود که حق تعالی در همین قصه چه میفرماید که قد صدق
 الله رسوله الرؤیا بالحق هر آینه تحقیق راست کرد خدای تعالی برای رسول خود
 آن خواب که دیده بود برستی و بنا بر حکمتی درین سال تأخیر کرد و در سال آینده گفتگان
 المسجد الحرام ان شاء الله امنین هر آینه شما مسجد الحرام در آید ان شاء الله
 تعالی در حالیکه بخوف و این باشید از دشمنان محققین رؤیای سگه و مقصیرت
 لا تخافون ترسندگان موبای سخود را و کوتاه کنندگان آنرا یعنی بعضی سترها
 و بعضی بقراض کوتاه سازند نخواهند رسید کسی فعله ما که تعلموا پس است
 خدا آنچه شما میدانید از حکمت و تأخیر عمره درین سال فجعل من دون ذلک فتحا قریبا
 پس گردانید خدایش از هضاه و سختی نزدیک که فتح خیرست هو الذی ارسل
 رسوله بالهدی و دین الحق لیظهرها علی الدین کله اوست خدای
 که فرستاد رسول خود را بر ابراه نمودن خلق و دین حق که اسلام است تا غالب گرداند
 آن دین بر همه دینها یعنی اگر دین کتابی باشد مانند دین توریت و انجیل احکام آنرا
 منسوخ سازد و اگر دین اختراعی بود آنرا براندازد و نیست تا بود سازد یا معنی نیست
 که اهل اسلام بر جمیع ملتها غالب آیند و همچنین توقع آمد که آنحضرت و حیات خود
 رئیس کفر و غیره را که اهل کفر و یهود و مسیح و بنویستند و خیر و مانند آنرا به تیغ برشید

اینجا که میفرماید
 ان شاء الله

ایضا

ایضا

ایضا

ایضا

و انصاری بخوان را دلیل ساختن خیز بر آنها نهاد و بنویسید را که بقید تعلیم از پیران بود
 اعلان فرمود و در ترجمه الوداع کہ خطبہ خواندہ تمام رسوم کہ بر انداخت و زیارت کرد
 و بعد وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حادمان جلیبہ عالمہ شہر کہ خلفای اربعہ
 دیگر مہاجرین انصاریان بعد از انرا اندوختند و سلاطین عجم را مثل قیس و کسری و سول
 روم و غیرہ بلا دشنام را با اقبال دیگر سلسلہ خدام محمدی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 یا مقول ساختند از انہا جزیرہ گرفتند و چہنچین بعد از ان خلفای شہین اکثر امر و سلاطین
 اہلسنت کہ جہا بستہ از نفع و رخ و در ترویج دین تقصیر نمودند چنانچہ تا الیوم سلاطین
 کہ حقی مذہب است با انصاری ہمیشہ جہاد می کنند و بسیاری از انہا در رقبہ اسلام
 و یقین است کہ تمام بلاد کفرہ تا قیام قیامت در حوزہ تسخیر خدام محمدی در آید و ان
 در وقت امام مسدود عیسیٰ علیہا السلام خواہد بود و احمد مد علی ذلک و کفی باللہ
 شہیداً و کافی است خدا گواہی دہندہ نبوت تو اگر چہ کفار انکار نمایند محمد
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ معنی آن شودہ اوصاف جمیدہ و اوصاف حمیدہ
 فرستادہ خداست و الذین معہ اشکاء علی الکفار و انما کہ ہم را او
 یعنی اصحاب او سخت دل اندر کفار یعنی جہادی کنند و کفار را می کشند و کفار بیکہ
 رحمت کنند گانند با ہم یعنی یکی با دیگری نرمی و مہربانی می کنند این اضطلعی است
 بر ملاذمی کند کہ صحابہ با ہم رحمت داشتند خصوص اصحاب بیعت رضوان کہ ان
 آیت مرتبطہ بقتلہ آنہاست با علی رضی اللہ عنہ یا عدوت علی با اینہا است کہ

ایضاً

ایضاً

ایضاً

ایضاً

سہای عداد
 بیان با علی

گفته و انرا اصل ایمان مذہب حق نام نهند کفر صریح و اضل ضلالت است و الحار لایق
 زبانی کتب صحیح هر چه در انها باشد قرآن از باطل و نابود سازد و عجب است باشد که این
 خرافات حسین از قرآن مجید دست برداشته دین خود را بساد و بد گویند **لَهُمْ**
مِمَّا كُتِبَتْ عَلَيْهِمْ و **وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ** **لَوْ كُنُوا يَعْلَمُونَ**
لَا يَتَّقُونَ فصل لا یمتر الله ویرضوانا می بینی ایشان را که ع کنندگان سجود و
 می طلبند این بزرگان یادت قی تو اب خوشنودی و این نص قطعیت در آنکه صحاب خاص
 باقیین رضوان در عبادات خود چه جهاد و چه نماز و غیره طالب رضوان خداوند و پناه
 و طمع دنیوی با بناراه نیست پس آنچه منکرین در کتب خود ذکر کنند که ابو بکر بنیاید
 قول خجستان آورده و برای طمع ریاست هجرت کرده بود باطل محض و دروغ است و کما
 این آیت است **سَيَمُوتُ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ** علامت های ایشان در
 ایشان ظاهر بود و از اثر سجده کردن **ذَلِكَ مَسْكَمٌ فِي التَّوْبَةِ** و **مِثْلَهُمْ فِي**
الْأَخْبِلِ این وصف که مذکور شد صفت ایشان است در کتاب موسی و صفت
 در کتاب موسی علیهما السلام که در **الْحَرْجِ** شطاکه مانند کشتی است که بر آرد و
 خود را یعنی خج زرد برگ بیرون آرد فاذا **سُرَّ السُّقَى** گرداند آن شاخ را **فَاسْتَغْلَقَ**
 پس سطر شود **فَاسْتَوَى عَلَى السُّوقِ** بین بایستد مساقمهای خود اول دانه بود
 و گیاره ضعیف آخر دختی گردد **فَيُحِبُّ الشَّرَّ** غش میگرداند و تحبب آرد و در
 یعنی سطر و سستی و خونی و دیر مزاج خورسند و شادمان میگردان و این شایسته

بیا

ایضا

ایضا

ایضا

ایضا

ایضا

که متغالی برای پیرویاران او بیان فرمود که اسلام در اول ضعیف بود و صاحب
رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم قوت نداشتند و روزی در جنگ تأیید آنها کردند
و مسلمانان زیاد و با قوت میشدند تا بحدی که در روز فتح مکه انبوه کثیر بهم رسید
پنجین بعد از آنکه در حجه الوداع افتد اهل اسلام جمع شدند که هر سو که نگاه میکردند
ایشان دیگری بنظر نمی آمدند در اینجا قول منکرین که میگویند که اصحاب خلص آنحضرت
صلی الله علیه و آله و سلم اندک بودند و دیگران بقیاباطع دنیا جمع شدند بود باطل شد
بنا بر آنکه شراکت چهره سبانه و بقای قوت و بزرگی آنها بعنوان مرجع بیان فرمود
باز شنید که چه میفرماید لَيْفِيْظُ هِمِّ الْكَافِرِ يَنْفِيْ عَنِ الْقُوَّةِ كَثْرَةُ اَصْحَابِ الْقُوَّةِ
برای آنکه از بخت آرد بسبب آنها کفار را یعنی کفار بخت آمد و غیظ و کینه خورند که آه
این بچاره گان در اول اسلام در مکه اندک بودند حال آنکه استقدر علیه قوت میبستند
اینجا زبان منکرین از قهار برید شد و ظاهر شد که انجی می افتد که صاحب رسول الله
صلی الله علیه و آله و سلم جابر و خذیفه و عمار و مقداد و سلمان و چند کس دیگر معدود بودند
نه غیر ایشان بزیان است و کسیکه ایمان بقرآن داشته باشد با وجود این قسم تصریح
قرآنی بطور شل این ایهیات را کلام حق دانسته از تمام قرآن دست برداشته
کافر شود زهی نه بی ملت که نسبت آن بایل بیت کرده شود و آنرا بدست بگیرد
صادق علیه السلام نمیدانست و سر سر کفر و ضلالت آنها تمام قرآن شده و باین
ای مسلمانان حاشا چنین خیال نباید کرد که امام جعفر صادق علیه السلام است

وقت خود بودند و درین زمانها قرآن بودند نیز دیگر و نسبت این خرافات بچندین بار
 نباید کرد که اگر کسی دشمن او و دشمن آبای گرام علیهم السلام باشد زمینها را زبهار تا
 این قوم که سرسبز با کار قرآنی ملو و مشون اند که راه گمزمین نکرده بپلاک شوی باز نشود که
 در حق همه آنصواب که کثرت وقت آنها مذکور گشته چه میفرماید **وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ يَنْتَهِونَ**
أَمْوَالَهُمْ وَأَعْمَالَهُمُ الْفَسَادَ أَنْ يَنْتَهِونَ و عده داد خدای تعالی بکسانیکه ایمان آورده
 و کارهای نیک کردند که آنها اصحاب غیر از متعبد **وَأَجْرًا عَظِيمًا** بامغفرت گناهان
 آنها و باجر عظیم بر عبادات شان بفرمودن درین آیت برای بیان کثرت و فضیلت صحابه
 از دیگران مومنان بقرینه سباق و سیاق آیات دیگر مذکور شدند مثل قوله تعالی **وَكَلَّا**
وَعَدَ اللَّهُ الْمُحْسِنِينَ همانند آن پس ثابت شد که آنها مغفور بهشتی اند و ثابت شد
 که هر که با آنها بغض و غیظ کند کافر گردد اسی برادر کسی را که راه نجات خود منظور شد
 بجهنم صحابه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم محبت داشته همه بار بامغفرت و عجا
 خیر یاد آورده باشند و الا بموجب این نص داخل کفار خواهد بود و الله الهادی و علی که
 اعتمادی باز نشود که چه دریایی کرم در حق آن پاکان جویش نریند که **يُؤْتِي**
الْمُتَّقِينَ أَفْقًا من قبیل الفتح و قائل بر اینی کند شما ای صحابه هر که
 نفقه کرده مال خود را در اخلاص پیش از فتح که جهاد کرده در آنوقت با کسی که اتفاق
 بعد فتح که **مُؤَدِّ أُولَئِكَ أَعْظَمُ** در ساجه **قُرْآنَ الَّذِينَ أَتَوْا مِنْ بَعْدِهِ**
 و قاتلوا آن کرده که پیش از فتح که اتفاق و جهاد کرده اند برادر از روی

ایضا

ایضا

و صحابه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 و صحابه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 و صحابه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

ایضا

و مرتبہ از ان کسان کہ انفاق و جہاد بعد فتح مکہ کردند و کلام اللہ الحسنى فرما
 ہوا ايشان از چہ فقہان و مجاہدان پيش از فتح و چہ بعد از ان صدد وادہ است خدا آيائے
 و عہد نیکو کہ بہشت ناپید و انست کہ اکثر غزوات و سرتارہ کہ بعد ہجرت بوقع آمدہ پيش از
 فتح مکہ بودند و در ہر غزوہ و ستر جماعت کثیر از صحابہ حاضر بودند چنانچہ در غزوہ بدر بکری
 کہ در سال دوم از ہجرت واقع شدہ سہ صد و سیزدہ کس در غزوہ احد کہ سال سوم از ہجرت
 بود قریب ہزار کس و در غزوہ بدر صغری کہ سال چہارم واقع شدہ یک ہزار و پانصدم کس و در
 غزوہ احزاب کہ سال پنجم واقع شدہ تمام مہاجرین و انصار مدینہ قریب ہزار کس و در غزوہ تبوک
 کہ سال ششم واقع شدہ یک ہزار و چہا صد کس و بعضی روایات یادہ ازین نیز مذکور گشتہ و در ہر
 بنوقریظہ کہ متصل بنزوہ احزاب واقع شدہ نیز قریب ہزار کس و در غزوہ خیبر کہ در سال ہفتم
 واقع شدہ ہوں حاضر بیعت رضوان بچند کس دیگر و عمرو قضا کہ در سال ہفتم بوقع شد
 و ہزار کس حاضر بودند و در غزوہ فتح مکہ کہ در سال شہتم بوقع آمدہ دہ ہزار کس و بعضی روایات
 زیادہ نیز مذکور گشتہ و در غزوہ حنین کہ بعد فتح مکہ ہدین سال واقع شدہ دوازہ ہزار و در
 بعضی روایات زیادہ نیز آیدہ و در غزوہ تبوک کہ در سال نہم بوقع آمدہ ہی ستر و در بعضی
 روایات زیادہ ازین نیز مذکور گشتہ کہ حاضر بودند و در سال دہم در حجہ الوداع آنقدر مسلمانان
 جمع شدہ بودند کہ قلم ہیچ کاتب احاطہ آہمانی تواند کرد تا بحدیکہ بعضی روایات یک لک
 و چہار ہزار و در بعضی یک لک و ستر ہزار آمدہ و دلیل بر کثرت محابوہ تعالی
 مدتھنیں را ذلک عجیب کہ ذکر کردہ قولہ تعالی کہ تخرج شمسکاء تا آخر

در حدیث ثواب است از آن

وقوله تعالى وسرناك الكاسيك خلوت في دين الله افي كتابي من نوع
که نه دین خدا و جهاد را کینه و خوشی که حق تعالی فرمود که کسانیکه پیش از فتح که افغان
و جهاد کردند کسانیکه بعد از آن نمودند همه آنها را خدا می تعالی وعده حسنی کرده و سابق
آیت لا یستوی القاعدون گذشت که کسانیکه از یمنین بجای خود نوشته اند
و کسانیکه جهاد کرده برابر نیستند بعد از آن آنجا هم فرمود و کلا وعد الله المحسنین
پس از این آیه ثابت شد که این هر چه یمنین و مومنات که هزاران مرد احرار
و عبید بودند خواه ایشان جهاد کنندگان بودند و خواه بنشینند گان و خواه پیش از
فتح مکه ایمان آورده بودند و خواه بعد از آن همه اینها را وعده حسنی ثابت است پس قول
شکرین که صحابه فخاصین را منحصر در چندین متعدد میدارند و ایمان و هجرت و جهاد دیگر
هزارها مسلمانان را بر اغراض نبوی حل میکنند که سبب و انگار این آیات الهی است
عجب احمق باشد که بکت باطل در روایات و احادیث این مکران قرآن چسبیده آزار دهنده است
و اربابیت علیهم السلام گمان کرده در جهاد ضلالت و قبح بنهیم بقیه لغو و باطل نهادن
آیت فضیلت متقین مجاهدین پیش از فتح مکه وضع گشت و از آیات سابقه فضل این مرد
و اهل احد و بیت رضوان و خیر و جنین و توبه و غیره بوضوح انجا مید و بجهاد که بجای
خلفای اربعه را شدین در تمام این غزوات گوی سبقت برده اند و در همه جا حاضر
بودند هر سوره و امر خیر پیش او سابق بر این یمنین بودند و سابق و بعرض کردیم که اتفاقاً
با آنها راه نبوده از نجاست که بعد وفات آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم تمام مهاجرین

و انصاف آن بزرگواران با فضل و سبق از خود است هر یکی را در وقت او امام و پیشوا
 و بطبع و منقاد آنها گشتند پس یکدیگر بجانب یکدیگر هم از ان بزرگان بودند و بطبع
 کنند یقین است که شکر جمیع مهاجرین و انصار و غیره اصحاب شکر تمام آیت قرآنی که بر تو فرمود
 باشد و در نزد گرد و لغو و فساد دین باز است و که حق تعالی در سوره شمس بعد از ذکر احادیث حق تعالی
 میفرمود بود و در مالهاشان بدست اهل اسلام افتاده بود و در بار تقسیم آن احوال و تقسیم
 از غنیمت بدست مسلمانان قد بعد ذکر نام پاک خود و نام پیغمبر خود و انصاری حضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم بعد از تقسیم و مساکی و مسافرت تمام مسلمانان را بر دست مسلمانان
 میفرماید قسم اول مهاجرین **للفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ فِي الْيَمِينِ** و میفرماید این دو بار هم
 و **وَأَمْوَالُهُمْ فِي يَمِينِ** و مال غنیمت برای فقیر است که هجرت کنند گانند آنرا که
 بیرون کرده شدند از سرای خود و مالهای خود و **يَتَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ** و خود را
 در حالیکه طلب میکردند بخش خدا را و خوش بود حضرت او را یعنی هجرت ایشان برای خدا
 و اغراض دنیا نبود بلکه طالب حجت و رضای حق بودند و بدوستی خدا و رسول او
 ترک دیار و اموال نمودند ازین آیت معلوم شد که هجرت جمیع مهاجرین برای خدا بودند
 بطبع دنیا دریاست و غیره چنانکه شکرین قرآن تو فرمود که **وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنُسُلِهِمْ**
 غنیمت نداشتند و آنحضرت بر نامه مهاجرین تقسیم نمود و **وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنُسُلِهِمْ**
 در حالیکه میباید مهاجرین نداشتند و رسول او را و سابق در آیت **وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنُسُلِهِمْ**
 گذشت و **وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنُسُلِهِمْ** و هر آینه نصرت خواهد داد خدا ایتعالی کسی را

و مال از تو
 قسم میفرماید
 و مال غنیمت
 و خود را
 و خود را

ایشان

کسی بخواند یا رسول او یا کرده در کتب منافقین گذشت و ما کہ فی الذین
 من کذبوا و لا یقین یعنی منافقین را در میان یکسوی ناری و در گماری کنند و شکست
 کہ حق تعالی در حق خلفای راشدین ایچہ وعدہ نصرت بہماجرین داده بود درست کرد
 کہ ہم در حیات آنحضرت و ہم بعد وفات او نصرت ایشان کردہ ہو جبکہ الظہر علیہ است
 و بالانسانی ازان مذکور گشت و بعدی کہ در بارہ منافقین از عدم نصرت آنها کردہ بود
 و بارہ ایشان بوقوع نیاید پس کالشمس نصف النهار واضح دلالت کردید کہ این خبر
 از مہاجرین اولین ناصران میں خدا و رسول او بودند نہ منافقین و مانند آن ظاهر شد کہ
 از اول این کتاب تا اینجا آیات صحیح مہاجرین بودن آنها از اہل خبیثت بسبیل دہم
 و دیگر بجا ہر دو مکارم و اوصاف حمیدہ آنها خواندیم بہ ایشان را ثابت است
 و بالادرجہ میں مہاجرین آیت کریمہ اَلَّذِینَ اِنْ مَلَکَتْ سَاکِبَاتُہُمْ مِّنْ شَہْوٰہِ
 اَنَّهُمْ اَنْتَ کہ از ایشان در وقت قدرت و اختیار عبادات بدنی و مالی و امر و
 نہی منکر و بطور آمد نہ شر و فساد و غیرہ میں ثابت شد کہ ایچہ منکرین قرآن برین
 نہت ظلم و فساد در ایام خلافت ایشان ذکر کنند و دیگر مطاعن یاد کنند بہر حال
 و کفریات از انہا را نیز آیات قرآن و نیز ظاہر شد کہ ایچہ منکرین این فرقہ ضالعہ
 آنها از روایات اہل سنت تمہیلاط نمودہ از سو فہم این مباحث شناسان است اعتبار
 نہ ابر و بلکہ معانی و مراد آن روایات ہمان است کہ علمای اہل سنت و محدثین آنها
 در شرح آن روایات بیان نمودہ اند کہ کسانیکہ لکن روایات را در کتب خود از

کرده اند از همه روایان صد احادیث صحاح در فضائل و مناقب این بزرگان
 پیش ثابت شد که بنای مطاع صحابه بر سوره اربعه قصه قصه است و هیچ حدیثی در
 صحاح اهل سنت در طعن آنها موجود نیست و چگونه این معنی متصور گردد و کسانیکه
 آنها را در کلام خود با این قب و محایده فرماید رسول او چطور در حق آنها ذم کند پس
 کسانیکه با وجود این قسص تحریحات قرآنی گمان برند که احادیث در کتب اهل
 در مطاع آنها ورود یافته گویا مخالفت ثابت می کنند در میان کلام خدا و رسول
 این کتب صحیح است بکلی اینچنینی است که اهل سنت جماعت بآیات محکمات قرآنی مشک
 بسند خود ساخته کلام رسول او در تفصیل و شرح آن آیات میدانند پس ایشان را
 فی العلم انده غیر ایشان باریست که حق تعالی در حق همون نفرای مهاجرین چنین فرمود
 اولئک هم الصادقون آن کرده هجرت کنندگان ایشان رست باریست
 هم در قول دوم در فعل آبی سلمان پاکیزه باطن درین لفظ تأمل کن که این لفظ جامع جمیع
 جمیع است پس از آن بزرگان چطور خلاف علم شریعت صورت بند و قسم دوم که
 مال فی برانها تقیید کرده انصار اند چنانچه میفرماید **وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ**
وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ برای کسانیست که جا گرفتند در سرای هجرت و خانه
 یعنی هیهات پیش از هجرت مهاجران میگویند **مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ** دوست
 کسی که هجرت کند بطن ایشان یعنی مهاجران محبت میدارند و کسانیکه بعد از
فِي ضُلُوْلِهِمْ حَاجَةٌ لِّمَا أَوتَوْا یعنی باین انصار حسد و دغدغه در

این کتب صحیح است

البین

البین

البین

سینه های خود از آنچو عطا داده شود بایشان آنحضرت انصار را طلبید و ذکر اعات
 و احسان ایشان که درباره مهاجران کرده بودند فرمود پس گفت ای انصار اگر نخواهید
 تمام اموال بنی قریظ را بشمارید هم و مهاجران بدست و سابق در خانه های شما باشند و اگر نخوا
 هید این مال را به مهاجران بدهم و ایشان را از منازل شما بیرون آید بکفایت امور محلی خود
 قیام نمایند اگر انصار بعضی سانسند که یا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم خاطر
 آن میخواهد که این اموال را به مهاجرین قسمت فرماید ایشان همچنان در خانه های باشند اگر نخوا
 هید و برکت در منازل ما از ایشان است آنحضرت در حق ایشان دعا کرد و حق سبحانه
 در شان ایشان میفرماید و یومئذ یقولون علی انفسهم و اشیاءهم می کنند و میفهمند
 انصار مهاجران بر نفسهای خود و کما کان لهم حصصه و اگر چه هست
 حاجت یعنی اگر چه انصار هم حاجت بمال دارند اما بسبب محبت میخواهند که همه مال
 بر مهاجرین قسمت یابد و من یوقن شفع نفسه قال و لیك هم المفلحون
 و سر که نگاه داشته شود از بخل نفس او پس آن گروه ایشانند رستگاران ای عزیز
 و تعالی انصار را در این آیت محبت مهاجران خدمت آن بزرگوار استنایش نموده
 و بهمین سبب فلاح را داشته حال ایشان فرمود پس هر که فلاح خود و بنی از خداست
 منظور باشد مانند انصار محبت و عقیدت به جمیع مهاجرین خصوصاً بخلغای اشدین با آنها
 آنجا محبت میسر و افضل امام ایشان بوده اند پس شسته همه ابد عای حضرت محبت
 یاد آور باشد تا در صراط اهل اسلام محشور شود و این عقیدت و محبت خاصه انسانی انصار

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین

در بنده مجمع مہاجران لازم تر و موکد تر تا بحکم و الذین آمنوا و انقموا ذریعہم
بایمان الحقیقہ ذریعہم داخل فرزند و انصار و مخلیف شوند یعنی حق تعالی در
و کسانیکہ ایمان آوردند و متابعت کردند آنها را و اولاد آنها بایمان لاحق گردیدند
او اولاد آنها را و اگر از متابعت آبا ی کرام خود و معاذ اللہ مستحجب عقیق خود و خلایق
آنها برارند پس است برای آنکه در حق پسر فرج علیہ السلام نازل شد و آنکہ لکس
من اهلک انہ نکل غیر و صالح تلاوت نمایند و در دل خود انصاف دهند
و صالحنہ الا البلاغ المبین قسم سوم کہ مال فی برائہا قسمت باید کرد و الذین
جاؤا من بعدہم و انانکہ آمدند بعد مہاجرین و انصار مراد تابعان صحابہ اند
تا روز قیامت یقولون می گویند ربنا اغفر لنا و لخواصنا الذین
سبقونا بالایمان اسی پروردگار یا بیا من زما را و برادران را کہ سبقت کردند
بایمان و لا تجعل فی قلوبنا غلا للذین آمنوا و مگردان در دلو کما استعجلو
برای آنانکہ ایمان آوردند زینی در حق صحابہ بعد دعای منفرت میگویند کہ اسی پروردگار
ما از طرف اصحاب کینه مگردان ربنا انک دؤوس و رحیم اسی پروردگار یا بیا
تو مہربانی دعای بار اجابت کن و بخشنده بر ما رحمت خود ما را بسا بقین لمحی منہ
آیہ برادر این تسلیم را حق تعالی باین منج و صف فرمودہ کہ آنها در حق صحابہ خیر
خواہند نمود کینہہ بخیر مستحب خواهد داشت و چون انقض و خواہد دعوی ایمان
نہ آن دارند و بموجب این انقض از مسلمانان خود بخود خارج میشوند و در مقام گیرند

گرفتار میکنند و می گویند که ما در حق صحابه دعای خیر میکنیم و با آنها محبت میداریم باز از ما
 بقبض میکنند که صحابه آنحضرت باری و سلیمان و ابودر و مقداد و چند تن دیگر اند که خدا
 آنها را غالباً تاصد بلکه تا پنجاه میشمسد و سواي آنها تمامه مهاجرین انصار و غیر
 هزار بار مردمان اصحابی بخلص نمیدانند و همچنین خوارج که جناب پاک سده العالی
 و عثمان و اکثر آنها را از صحابه خارج میکنند و بر تو واضح ای نصف اگر ایمان
 داری که این خرافات و لغویات شان از باب بدیانست و بالا از آیات قرآن
 لائقه و لا تحصى واضح گشت که صحابه منحصر در مذکورین نبودند بلکه هزار بار بودند و در
 بر غزوه و هر موعده که انبوه کشید جمع میشدند و آیات قرآنی در فضائل حضار موعده بود علی
 و انور مذکور گشت و تمیز بخلص این منافقین نیز در چند جا تذکره یافت و ظاهر شد که این
 کلمات متعیرات شان شا به با بخت که ملحدان و سبزه نوشان گویند که نماز خوب
 خیرست و عبادت خداست اما نماز نام حق و قلب است رکوع و سجود و قیام و قعود
 فائده ندارد معاذ الله شک نیست که این قسم قرآن اتاویل میگویند بلکه محض
 است مانند یهود و نصاری و عیسای ظاهر شد که روافض و خوارج بصحابه محبت ندارند و از
 این ناپاکان از غل و عداوت آن خیر امت و هست وسط و عباد و مصطفی است
 هرگاه که ذکر آنها کرد آیات قرآنی باشد هیچ و تاب میخورند و میگیرند پس معلوم
 که دعوی محبتشان با صحابه باطل و گدب صریحست پس ایشان را در قسم سوم نیز
 خارج شدند شمس فرخوش بود که محاکم تجربه آید میان ۴ تاسیه که شورش

ہر کہ دروغش باشد و ثابت شد کہ قسم ثالث از مسلمین البتہ و جماعت اند
کہ قرآن احکم کو رقمہ عمل بدان میکنند و بخدمت جمیع البتہ آنحضرت عقیدت و قدوة
داشتہ شب و روز دعای مغفرت در حق آنها میخوانند و آیت مذکورہ را تلاوت
نمودہ غلہ یک سوئی نهند **أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّنْ رَبِّكَ وَأُولَئِكَ**
هُمْ الْمُطَهَّرُونَ و تمیز آنها از مہاجرین و انصار و غیرہ اصحاب خلص سید ابراہیم علیہ
علیہ وآلہ و صحابہ جمعین بدان اسد کہ اسد ثکافی الدارین کہانیکہ در جناب آن
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کلہ اسلام خواندہ بود بر چند قسم بودند قسم اول آنکہ وقتی آنحضرت
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بعد بعثت در مکہ کہ مدت سیزدہ سال اقامت میداشت
ایمان آورده بودند در اوقات کفار غلبہ تمام میداشتند و ہمیشہ اہل اسلام
ایذاهای عظیم میسایند و مسلمانان در ہراس و خوف میبودند در انہا چہ احتمال
نفاق ست و خلفای اشدین و باقی عشرہ مبشرہ و اکثر مہاجرین از ایشانند قسم دوم
بعضی انصار اہل مدینہ کہ ہمدرین مدت در موسم حج آمدہ بودند و در میان خدا
آن سرور حاضر شدہ بشراف ایمان مشرف شدند و بیعت کردند و سال دوم
دوسوم ہجرت انجاء جمعی دیگر از قوم خود حاضر شدن ذمہ حمایت و نصرت آنحضرت
بر خود لازم گرفتند در انہا چہ احتمال نفاق ست قسم سوم اہل مدینہ کہ بعد ہجرت
ایمان آوردند و با وجود ضعف و ناطاقتی رسول کریم و اصحاب و جنگ و مصو
تمام عرب بعم مذبذبہ خود لازم گرفتہ جا نہاد و اما خود را مہاجرین دانند و جا نہا

جائهای خود را در خدمت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بنا کردند در آنها هم اهل
 نفاق است قسم چهارم کسانی که بعد هجرت پیش از فتح مکه گریخته بودند و بعد
 شریف آنحضرت آمده سعادت اندوز شدند و خان و مان خود را کفار مکه گذاشتند
 آمدند در آنها هم چه احتمال نفاق است قسم پنجم آن کسانی که روز فتح مکه و بعد
 ایمان آوردند و بکلمه **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا زِينَتَكُمْ** درین ایام از خود بخود سزا
 شدند در آنها هم چه احتمال نفاق اگر چه حق سبحانه و تعالی آنها گفته که داخل شوند درین
 خدا و جها ایمان بنفاق آوردن داخل شدن در دین خدا ای گویند و نیز درین
وَكُلُوا وَشَرُّوا که شت آری چون بعد هجرت اهل اسلام قوت گرفته و
 غنائم و فتوح بدست ایشان افتاد و آغاز نهاد بعضی از اهل مدینه عبد بن ابی
 بن سلول متابعان او که قریب سه صد کس قریب باشند و بعضی اعراب بادیه نشینان
 که مساکن آنها گرد مدینه بود برای طمع دنیا بنفاق ایمان آوردند یعنی بطایفه **مُشْرِكِينَ**
 خوانند و در باطن کفر مضمر داشتند چنانچه حق سبحانه میفرماید **وَمِنْكُمْ جُحُودٌ**
الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ و بعضی از انحصان که گرد مدینه می باشد منافقانند
وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُّوا عَلَى النَّقَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ یعنی بعضی از
 اهل مدینه خالی شدند از نیکی در حالیکه بر نفاق مبنیانی توای محمد صلی الله علیه و آله و سلم
 آنها را امید داریم ایشان **اسْتَعَدُّوا لَهُمْ عَذَابًا** و عذاب عظیم
 زود باشد که عذاب کنیم آنها را و باری یعنی یکبار در دنیا و بار دوم در قبر بسته

روگردان شوند آن منافقان بسوی عذاب بزرگ و آخرت یعنی عذاب و دفع
بس حقتالی منافقان از مومنین ممتاز ساخت چنانچه میفرماید مَا كَانَ اللَّهُ لِيُذْهِبَ
الْأُمُومِينَ عَلَى مَا آتَاهُ عَلَيْهِ حَتَّى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ نَبِيٌّ
و نسر خدا تعالی را که بگذارد در حالیکه شما مستعید یعنی محتاط مومنین و منافقین تا که
انتیاز و بد با کثر از ایمان باکان یعنی مومنان از منافقان و از آبت سابق یعنی و
مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ كُلِّكُمْ مِنْ تَبِيعِيهِ و اردننده ظاهر شد که منافقان به
مومنان بغایت اندک بودند و مومنان هزار بار بودند چنانکه یَا خُلُوتُ
فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا و مانند آن بران دلالت دارد و چون غزوه تبوک بعد از
فتح مکه در سال نهم ان هجرت باوقوع آمد و اکثر منافقین تخلف نمودند و همراه نرفتند
و بعد رجعت آنحضرت عذرهای باطل آوردند حقتالی آنها را فضیحت و رسواست
چنانچه میفرماید يٰعْتِذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتِذِرُونَ
لِيْ كُذُّوْا مِنْكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَجْبَارِكُمْ عذر خواهند آورد بسوی شما
چون رجوع کنید بسوی ایشان از غزوه تبوک بگوای محمه عذرهای باطل میارید که
شمارا باور یکنیم تحقیق خبردار کرد ما را خدا تعالی از ضربهای شما و بعضی منافقان
درین غزوه همراه بودند آنها را فهم فضیحت رسوا ساخت آنحضرت صلوات الله علیه و آله
و سلم حدیقه بن بیان الزمام و نشان بعضی آنها خبردار کرده آنها را بخواند و
در شکی در باره آنها فرمود و چنانچ آیت کریمه یَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ

بیرون روندگان و دور ماندگان اندر هر گنجی که یافته شوند گرفتار شوند و گشته شوند گشته
 این آیتی است که در قباچ منافقین بر تو خواندیم و دیگر آیات نیز بسیار اند هر چه درین
 از قباچ و عجب باشد یک در حق منافقان مذکور شده در حق خلص اصحاب خصوص مهاجرین
 و انصار بر عکس این قباچ از اوصاف حمیده و وعده پسندیده در آیات سابق ذکر
 یافته چنانچه در حق منافقان مَا لَمْ يَكُنْ فِي الْاَرْضِ مِنْ شَيْءٍ وَلَا فِي الْبَحْرِ وَلَا فِي
 الْمَلْجِئِ وَلَا يَنْصُرُكَ اللَّهُ مِنْ بَعْضِ مَا كَفَرْتُمْ بِهِ وَجَانِحٍ فِي رُوحِ مَنْفَاقٍ وَلَا
 يَجَاوِزُ ذَلِكَ فِيهِمَا فَرْعٌ يُدْعَىٰ فِيهِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ پس اینها را میخوانند و بیرون خواهند شد
 و در حق مهاجرین وَالَّذِينَ هَلَجُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا طَلَقُوا النَّبُوَّةَ فِي
 الدُّنْيَا كَحَسَنَةٍ فَمَنْ دَعَا إِلَى الْكُفْرِ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَا يَحْمِلُ اللَّهُ ذُنُوبَهُمْ
 هر آینه جادو ستم آنها را در دنیا بلبس نیکو که دین مطهر است و کافر را از این
 و هر آینه اجر آخرت بزرگتر است و شک نیست که حق سبحانه جمیع صحابه مخصوصا
 را در دین جاداد و نصرت آنها چنانچه در جناب آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم کرده بود
 و آنها را بر کفار انگل غلبه داده بود و بعد از وفات آنسرو هم نصرت کرد و نیز از انکار
 را از دست ایشان اسلام نصیب ساخت و خلفای ایشان را بر بدید مطهر و نجس
 جادو که دست العمد را بگذازند بلکه خلفای شریف بعد وفات هم همانجا
 گشتند یعنی چنانچه در حیات خود علی الدوام رفیق و مصاحب آنجناب بودند
 بعد وفات هم مرقد نورشان بر مرقد مطهر و معطر رسالت تألیف الله علیه و آله و سلم

پرسید و ذوالنورین در بیع روقی افزا کردید و هر چه خدا تعالی وعده نصرت و جاداد
در مدینه در حق مهاجرین بنسبیل الله کرده بود در حق ایشان بعمل آور و پیش نایب شد که
ایشان را به مهاجرین بنسبیل الله و انصار الله بودند منافق چه اگر آنها منافق بود
بجمله آیت منافقین از مدینه بیرون شدند و خدا تعالی پیغمبر خود را به آنها مسلط ساخت
و کسی که از زمین یاری آنها نکردی سبحان الذی کلامه قول فصل و ما هو بالهزل و یقین
که با وجود اینقدر تصریحات قرآنی هر کس ایمان نداشت باشد در ال با هیچ شکی و دلخایی
نخواهد ماند و بر وی روشن تر از آفتاب است خواهد بود که صحابه اولین و آخرین پیغمبر
اند و بهشتی و به آن ناصرانین خدا بودند و نفاق را اگر دآنها را نهیست و یقین است
که نه هر بافضل هیچ و دین باطل است تمام کتب این ضالین کفریات و نفاق است
و از این جهت هم نموده بسو مطالب قرآن خواهد آمد فکر عاذا الله با وجود این تصریحات
قرآنی هم حکم خدا الله علی قلوبهم پرده ضلالت از دل کسی بر نیست و بر نظرات
مالوفه خود نایب ماند او فکر آخرت خود باید نمود و او را بحث کردن در حال صحای
چه سود خواهد بود و حسب جهنم و کبیر الکهار و ذکر مردین و تمیز ایشان
سید المرسلین صلی الله علیه و آله و اصحاب اجمعین مد الله تعالی و تعالی دسوره مائده
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ حَسَنٍ
وَيُخَوِّنُهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ای کسانی که ایمان آورده
هست هر که مرتد شود از شما از دین خود پس نزود و نساب ببارد یعنی قائم کند خدا تعالی

در این آیه
بسیار است
که در این
آیه مذکور
است

تبع

قوی کہ دوست میدارد آنها را و آنها دوست میدارند خدا را و مهربان و متواضعان بر
 مومنین غلبه کنندگان بر کافران می‌کند و آن فی سبیل الله و کما یحیون کما یموتون
 که جهاد می‌کنند و آن قوم در راه خدا و مردان خواهند گشت و نخواهند ترسید از ملامت
 کردن هیچ ملامت کنند و این آیت معلوم شد که بعضی کسان که در اوقات ایمان آورده و
 اگر فرزند قومی دیگر از مومنان کامل الایمان آنها را بکشند و با آنها جهاد نمایند و از منع
 و ملامت نمودن هیچ کس پاکند و از جهادشان تقاضا عدسازند پس آنکه قریب فیات
 رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم سه فرقه مرتد شدند فرقه اول درین کثام او مدح بود
 رئیس آنجاعت اسود و پس دعوی نبوت کرده اکثر بلادین را در تصرف خود آورد پس آنحضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم بسوی مخاذن جبل که در آن ایام با جماعت صحابه در آنجا بود نوشت که
 مردمان را جمع کرده اسود را بایک گشت قصار شخصی که نام او فیروز بود او را بر بستر اوقبل
 رسانید پس آنحضرت بوسی آسمانی دریافت بشارت قتل او و صحابه اید و روز دوم ازین
 رحلت فرمودند صلی الله علیه و آله و احباب اجمعین و قریه دوم بنی حنیف قوم سبیل که از آنکس
 حیات آنحضرت دعوی نبوت کرده بود و آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم را نوشت که من تو
 بر دو پیغمبر نبیتمین از آن نو و پیروزان من هستم آنحضرت و جواب نوشت کما یحیون کما یموتون
 لله ینور ثما من یشاء من عباده و العاقبة للمتین بدستیکه زمین را بخت
 و عمل که مخلوق را دوست مدارت میکرد و آنده خدا آن من را هر که را میخواهد از زندگان خود و
 و عاقبت برای حقان است و آنحضرت قریب آن ازین عالم رحلت فرمودند پس آنکه

کتاب حجج و معجزات
 جلد دوم نمبر ۴۴
 صفحه ۸۰

صدیق رضی الله عنه خالدين وليد را با جماعه صحابه برای جنگ وی فرستاد بعد محاربه بسیار
فتح انکار اسلام شد و مسلم که ذاب دست خوشی قاتل حذر رضی الله عنه مقتول شد و غنیمت
بدست مسلمانان افتاد و در محمد بن حنفیه از سیایای آن غزوہ هست کہ ابو بکر صدیق رضی الله عنه
رضی الله عنه داد و بود و محمد بن حنفیه از آن قتل شد فرقہ سوم بواسطہ کہ رئیس ثیان طلحه
و حیات آن سر و علی الصلوٰۃ و اسلام دعوی نبوت کرده بود پس ابو بکر صدیق خالدين وليد را
بسوی وی فرستاد و خالد او را نہریت داد و وی گنجی بطرف شام رفت و باز اسلام آورد
و بعد وفات رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در خلافت صدیق اکبر حضرت فرقہ مرتد شدند
فرارہ و غطفان و بنو سلیم و بنو یربوع و بعضی از تميم و کندہ و بنو بکر بنی ہجانه و ثعلبہ بنی خدر
نصرت کردند و این همه را از دست اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در خلافت صدیق اکبر
مخلول و مقتول ساخت و بعضی اسلام آوردند و توبہ نمودند چون قتال بر تميمين بعد وفات
رسول الله جز در خان خلافت ابو بکر صدیق رضی الله عنه تا الی الیوم بوقوع نیامده اند اجماع
مفسرين از امیر المؤمنین علی رضی الله عنه و حسن و قباذہ و ضحاک و امیت کرده اند کہ قوم
یجہود و مجہونہ تا آخر اوصاف اصحاب رسول الله اند کہ در رفاقت صدیق اکبر نہ
جہاد کردند و آنها را کشتند و بعضی مفسرين گفته اند کہ مراد از این اشعريين اند کہ ہم
انفاقت ابی بکر صدیق بر تميمين قتال کردند و از این آیت ہم کمال مدح و محاسن اصحاب
رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم دانست و تممت ارتداد بوجہی باطل گشت کہ
فوق آن متصونست چہ بعضا بر رسول الله خصوصاً خلفائے ثلاثہ کہ بی از تميمين قتال کردند

بلکه تمامه مؤمنین کامل الایمان حتی امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه و ابوذر و مقداد و جابر
 و صلیف و غیره رضی الله عنهم اتفاقاً و اطاعت آنها کرده و سوره آنها بچگونه نماز و جمعه عید
 خوانند و کسی از آنها با ایشان جهاد نکرد پس با وجود این قسم تصریحات قرآنی انکار کرده از
 خلفای راشدین و غیره اصحاب سید المرسلین که از هیچ یک تصور نیست که از تمام قرآن انکار
 کرده و بدین پیروی یا نصرتی رجوع کرده و تردید و نفوذ یا بدین اشک و الشک و الکفر و سوء
 الاثریم متاعلی الصراط مستقیم آبی برادر چون این همه آیات بنیات بر تو و نهج گشت که گویا
 رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم خصوصاً ما جبرین الضار و خصوصاً خلفای اربعه را بر
 موصوفی صفت جمیده بودند که در قرآن جای ذکر آن شصت و پنج و بیست و هفت و شصت
 بر کمال بریت ایمان بودند و فسق و ضلالت را با آنها راه نیست درستی که هر چه است
 در عین اقدار و ایمان ممکن و خلافت خود بعد از آوردن از قبیل امر و نهی منکر و مجرب
 نص آن مکتبم خواهد بود و بموجب وعده الهی مرضی و محبول خواهد بود و چنانچه
 وَلَيَكُنَّ لَهُمْ دِينُ الْاِذْنِ وَ اَرْضَى لَهُمْ شَايَسَتْ پس کسی بر آن جای
 و مجال رد و قدح نباشد بلکه اقوال آنها تفصیل معاسنست و از اصول شرع باید است
 و خلاف آنها قول دیگر نباید آورد که آن ضلالت و گمراهی است و چون آنها بنویسند
 مخصوص سابقه صدقین و مصلحین اند تمام روایات آنها را مستقر و مقبول باید است
 و هیچ وجهی نیست که بمانند آن بران انکار نباید است و افعال و اقوال غیر از اینها
 اخذ نموده بران عمل باید کرد و تفسیر و تاویل قرآن خود تراشی نباید نمود بلکه هر چه آنها

آنها از حضرت تفسیر قرآن روایت کنند مراد حق همان باید و نهنت مثلاً قوله تعالی و استعملوا
 بربوبیتکم و اگر چنانکه اگر چه با اعتبار عربیت احتمال مسیح و مسیحین با برودار و اما چون
 صادقین عمل آنست همیشه بر حق و اوست کرده و خود نیز عمل کرده نظام شد که مراد از آنست
 شستن با مسیح آن اگر در مسایله الی جمیع مختلف باشند بر عافه با جاز نیست که تقلید
 هر کسی که خواهند بکنند و آنها قول را ترک ادا و دیگر بر آوردن روانا شده و اگر قبولی
 که امام صحیح مشهور شود و دیگر اصحاب سکوت نمایند و رد کنند بران هم عمل کردن واجب است
 قول اگر مسلم نبود جماعت آخرین بعرف از اهل احق تصور یکدند و اگر دیگران رد کنند
 آن قول نمایند بران عمل نباید کرد و قول آن قائل را حمل بر خطا جهتادی یا عدم علم و بعد
 یا نسیان و از ان حدیث باید کرد و اگر جمیع اصحاب قولی اتفاق کنند پس آن امر دلیل است
 قطعی اتباع آن البته واجب است بخلاف آن ضلالت و گمراهی چون این اصل بدست آمد
 وجه اول و ظاهر بود اگشت که فرق تابعیه ایست جماعت اند که تمام عقاید ایشان از
 قرآن مستنبط است ایشان دلیل توجیه قرآن از عقل خود نمیشناسند بلکه هر چه مخرج از
 بایشان از صادق مصدق سید المرسلین علیه السلام و سلم رسانیده بران اعتقاد دارند
 و عمل میکنند چنانکه صادقین و اوست که ده اند که این آیت محمول بر ظاهر خود است ایشان
 نیز از ان ظاهرش میدارند چنانچه قوله تعالی و جوه یومئذ ناکضه الی ربها انما
 بر دایت جماعت کثیره از صحابه ثابت شده که محمول بر ظاهر است و روز قیامت
 حق سبحانه و تعالی خواهد بود ایشان ان انما نیکند بلکه ایسان آرد و میگویند چنانچه در دنیا

تتریه اور امید انم در آخرت نیز نصبت تتریه خواهیم دید و محفل خود را داخل داده خود تتر
 نیکند و چنانکه صادق گفته اند معنی ظاهری مراد نیست ایشان نیز بهمان نظام ایمان
 می آرند چنانچه **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ فَمَا كَانَ لَهُمْ جُورٌ عَلَيْهِمْ عَلَيْهِمُ الْكُفْرُ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ** و مانند
 از تشابهات دانسته ایمان می آرند و خود تراشی نیکند پس ثابت که ایشان بر تمام ایمان
 ایمان پیدا اند و در تفسیر و تامل آن تابع صحابه اند چنانچه تامل در وصف آنها
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ الْمَمْلُوكِينَ و در وصف آنها
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ الْمَمْلُوكِينَ و در وصف آنها
 وارنده **وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ الْمَمْلُوكِينَ**
 یعنی کسانی که در علم دین اسخ و حکم اند میگویند ایمان آوردیم همه آیات قرآنی حکمت و
 تشابهات و ایشان اند که بعد صحابه اند در حق آنها میگویند **رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا**
الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ و ظاهر شد که ایشانند گروه و لشکر خدا که در وصف
 آنها آمده **فَإِنْ حَرَّبَهُ اللَّهُ فَلَا بَأْسَ عَلَيْهِمْ لَفِي السَّيْرِ** پس برستید که خدا ایشانند غالب
 اهل ضلالت و شک نیست که اهل سنت و جماعت در اکثر اوقات و اکثر بلاد بر دیگر
 باطله غالب اند حتی که روافض خود معترف اند که مذہب ما همیشه مخفی مانده و تغیر نیست
 نفوذ با سید مرتضی افراط و ظاهر شد که ایشان مثل صحابه ایمان آرند پس بموجب نص فان
أَعْمَلُوا مِثْلَ مَا أَمَرْنَا بِهِ فَعَدَّاهُمْ و ایشان بر کمال هدایت اند نه غیر ایشان
 بلکه دیگر قہای باطله مقرر و غیر تابع محفل ناقص خوانند و ہند جاناف و تحریف قرآن

صحابه اول و بعد از ایشان

کسی که اول و بعد از صحابه

قرآن مبارک ایشان است خصوصاً خواجه و روافض که تمام آیات قرآنی را که در مباحث صحاح کلمه
وارد شده اند تحریف و تغییر داده و افضل و اشرف آنها را بدست سلطان یافته و در حق
در حق میثاقی صدیقین در محلقه اصحاب سید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم تمام آیات
باهرات که سابق خوانده شده که خواهی آنها بسیار اند و فرمودش کرده از لفظ کافران
بی اطمینان برده گفتند که این لفظ دلالست بر فساد نامردی می کند و اینقدر در گریبان خود
نیدانند که قتیة و خوف را بدین باب میة آشنا عشر و نوزده امیر المؤمنین است و بعد از آن
در پس چون کسان تقیة بخوانند و گاهی در باج خلفاء و بر روی ایشان دم نزد بگذرد و فقر
ظاهر و خود را بتقیة در خارج حضرت عمر داد و مدت العز مغلوب آنها ماند و از این سخن گفتن
نمی نهد بعد از آنکه من کفر یا تم این پنهان است بر ایمة طاهرین و سید الصدقین علیه السلام
بزرگان مهاجران بی سبیل اسیر بودند و کایمنا قون کومة کلائیة و وصف شان است
چنانچه تفسیر این مدعا سابق کرات و مرات و تفسیر آیات قرآنی نموده آمد و حق
که خزن ابو بکر صدیق بران جان مبارک آنست و در آن علیه و آله و سلم بود که تمام سوره احسا
خار را بپارچه های خود بند کرده در یکس رانج پاشنه پای خود در آورده بیش از
بهباب آنحضرت عرض کرد اِنْ قُلْتُ فَاَنْتَ جَلُّ مَا وَاَحَدٌ وَاِنْ قُلْتُ
فَهَلْ تَكْتُمُ الْعَمَلُ یعنی یا رسول الله اگر تنها نشسته شوم چه بگویم که یک گز نشسته شوم اگر
فان کس که ترا ندیده باشد که تمام است خواهد بود و در مقام آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بپا
رفع این سخن و برای تسلی او فرموده که لا تخش این والله صفا و این لفظ کمال

تسبیحی که در حق اید عند ذلالت دارد به آنحضرت مع خاتم شریف خود و ذات ابو بکر را
 ثابت کرد و وصیته را مستقیم العز آورد و بصیحت حق بجانب خاصه و متقیان محبت شما چنانچه در آیه
 آمده ان الله مع الذين اتقوا قال الذين هم محسنون بدستی که خدا با شما است
 و محسنان است و در ذکر اوصاف برگزیده است ان الله مع المؤمنين در حق ملائکه که در پیش
 حاضر شده بودند فرمود ان معکم و معکم و شک نیست که ابو بکر در اینجا هم حاضر بود پس معلوم
 که این طرح بسبب فهم و خیال ان شایان است و باطل محض است اعتباری ندارد و در
 حقیقت این نصبت است چنانچه تقریر یافت این قدر این حقا فیه مذکر این آیت
 پسینه مثل این آیت است که حق تعالی در قصه موسی و هارون علیهما السلام میفرماید
 قَالَا رَبَّنَا اِنَّا خَافُ اَنْ يَّقُولَ عَلَيْنَا كَذَابٌ بَلْ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ گفتند هارون و موسی
 پروردگار ما بدستی که ما می ترسیم از آن که فرعون بپشتی کند بر منی بعد از آنکه بگوید که یا زاید
 سرگشایی کند و در همین قصه در جای دیگر آمده فَاَخَذَتْ اَنْ يَّقْتُلُوْنَ یعنی موسی گفت
 پس می ترسم که مرا قتل رسانند حق تعالی در جواب ایشان فرمود قَالَا لَا تَخَافَا اِنَّمَا
 يَمْكُنُ اِنَّمَا يَمْكُنُ سَرِيعٌ که ای موسی و هارون با استیانت از من همراه شما ام پس اگر این سخن
 خوف می باشد معاذ الله من در نبوت حضرت موسی و هارون علیهما السلام لازم
 می آید و حال انوار را هم در شان علی همین تیسار کس که قائل فرما که چگونه این
 قرآن را با شما تحریف کردند و مانند یهود که در شان آنها و انداختن تحریف
 اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَكَانُوا مُجْرِمِينَ

این تأملات و تحریفات شان نباید که بعد از آن و سبزه نویشان گویند که حقیقتاً از نظر
از نماز منع کرده اند **لَا تَقْرَأُوا الصَّلَاةَ** فرموده و از لفظ **وَأَنْتُمْ** لشکاری و ارباب
دیگر که در آن امر صلوة و قرائت چنین بپوشند و نه نماز خوانند و نه زکوة دهند بلکه
عمر فقیق و فجور گذران کنند و نیز در اصل چنین شود چون این همه واضح گشت و ثابت شد که
تمام کتب مذہب این قسم متفق بر حکم بایست اند و هر چه ایشان گفته های طویل و بحر
در مطاعن صحابه ذکر کنند همه باطل و منقبات است و مخصوص قرآن سبیل مذہب
بیست هر شد که ایشان به **أَطِيعُوا اللَّهَ** کار دارند بلکه در تمام عقاید مخالفت می
سینند چه بنای عقاید شان بر نفاق و ارتداد صحابه است لغو و باید نه چنانچه
بنای اهل سنت بر ایمان و اخلاص شان است خود معلوم کردی این بنای آن که مقرر
و انکار تمام قرآن است پس اطاعت سول هم از ایشان بطریق اولی منقوض گشت
چه رسول خدا حلاف امر خدا نمیگوید و نیز اطاعت رسول موقوف است بر انکسار
و اقبال او را انصاف و قین یعنی صحابه او اخذ نمایند و احوال شان در حق صحابه نیست
که معلوم کردی پس اطاعت اینها بایست هم از ایشان بطریق اولی منقوض گشت
چنانچه مجربان خدا و مقرران جناب که با بودند از ایشان مجالست که خلاف قرآن
و حدیث صورت بند و بنیاد نیست که این قولشان که بایات **أَطِيعُوا اللَّهَ**
عمل میکنند دروغ و ضد بود که باین غریب مردمان را کشیده در پناه قتالت بیدارند
فطانت بلکه نسبت مذہب ایشان به امام حنفی صادق و دیگر اعیان اهل بیرون رضی الله عنهم

و آله وسلم گذشتند و برانیا در وقت تکذیب کفار ایمان آورده اند و سبقت و پیشی در
 اسلام کرده اند و به انصافت یاد کن و از انهموشنودش چون درین علوم صاحب محمد
 علیه آله وسلم داخل بودند برای اظهار شرف و تبه بار دیگر ذکر آنها جدا میفرماید **اللَّهُمَّ انصافاً**
محمد صلی الله علیه و آله وسلم خاصاً خدا یا ابا صاحب محمد را صلی الله علیه و آله وسلم
 علی الخصوص از شرف و تبه بار خاص میفرماید **الَّذِينَ اخفوا**
 آنانکه یکا کردند صحبت پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم و **الَّذِينَ ابكوا**
الحسن بن نصر و آنانکه دادند عطای نیک و در نصرت آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم
 و سلم یعنی مالهای خود را نفقه کردند برای قوت دین او و **كَانُوا فِي دِينِهِ**
 و از شر اعدا حمایت کردند آنحضرت **اَكْبَرُوا إِلَى وَفَادَتِهِمْ** و شتاب کردند بآین
 در پیش آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم و **سَابَقُوا إِلَى دَعْوَتِهِ** و پیشی رفتند
 بدعوت او یعنی پیش از دیگران اسلام آوردند چنانچه عشر و شصت و سه نفر از انهم
 و استجابوا **لَهُ حَيْثُ اسْتَمَعَهُمْ حُجَّةً رَاسَةً** و قبول نمودند چون خوانند
 آنها را محبت رسالت خود که قرآن است و **قَارَءُوا الْأَوَّلَ وَالْآخِرَ** و اول و آخر قرآن را
يَكْتُمِهِ و جدائی کردند و بگشتند زنان و فرزندان خود را در ظاهر کردن کلمه او یعنی شجر
 ایشان برای خلبه کلمه اسلام بودند برای اغراض دنیوی و **قَاتَلُوا الْأَبَاءَ وَالْأَبْنَاءَ**
فِي تَشْيِيتِ نَجْوَاهُمْ و قتال کردند به پدران و پسران خود در محکم و در اسخ و شین
 او و **قَاتَلُوا بَيْنَهُمْ** و انتقام کشیدند و با غالب آمدند بر کفار بسبب نصرت و حمایت

آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ہر کسرا عقل و دین با شد بروی مسخر خواہد ماند
 کہ این صفات جمع صحابہ است چه ہمہ جا و نصرت آنحضرت میکردند و بہ اقارب خود
 میگویند و در ہر سحر کہ وغیرہ انبوا کہ جمع میشوند و غلبہ ہمہ آنها حاصل گشت لیکن
 محض الفضل الہی چنانچہ نفس کثرت قرآنی این بحث تفصیل بیان نموده شد و گشت
 گاؤا مَنطَوْن عَلِی الْحَبَّتِہِ و کسانیکہ بودند پیچیدہ بحجت آنحضرت یز چون تاجانہ
 گن تہودِی مودتہ اسید میداشتند سوداگری را کہ ہرگز زبان ندارد در دوشی آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم وَالَّذِینَ کَفَرُوا لَیْسَ لَهُمْ الْعِشْرُ اَوْ اِذَا تَعَلَّقُوا بِعُرْوَتِہِ و انانیکہ
 ترک کردند ایشان اقبیلہای ایشان چون تسانہ بد جلقہ ہدایت او و انفسہم
 الْقَرَابَاتِ اِذْ سَكَنُوا فِی ظِلِّ وَاٰتِیَہِ و میت نہا بودند از اندر شستہ ہا قرآ
 چون ساکن شدند در سایہ قرابت و لا تَنْتَسِرْ لَهُمُ الْاَلْہَمَ مَا تَرَوْكَ اَلَا وَفِیْكَ
 پس فراموش کن ایشان ای خدا آنچہ ترک کردند برای تو در راہ تو یعنی خدای آنہا
 غایت فرما و اَسْرِہُمْ مِّنْ رِّضْوَانِکَ و خوشنود ساز ایشان را خوشنودی
 و مَحَاسِنِ الْخَلْقِ عَلَیْکَ و خوشنود ساز آنہا را سبب آنچہ جمع کرد خلاق
 و کَانُوا مَعَ رَّسُولِکَ دُعَاۃً لِّکَ اَلِیْکَ بودند ایشان ہمراہ پیغمبر صلی اللہ علیہ
 و آلہ وسلم تو حرا گمان برای تو بسوی تو بعضی اصحاب آنحضرت چنانکہ خود کامل بودند
 سعی در تکمیل دیگران نمیکردند و طاہرت کہ تمام صحابہ جمع گشتن خلق بر زمین
 اسلام و دعوت کنندگان بندگان بسوی توین خدایتما بودند و در ہر سحر و ہر ہندہ

توضیح اول
 صحابہ کرام

توضیح اول
 صحابہ کرام

بلده جماعتی عظیم از ایشان سکونت ورزین انشاء علوم دینی نمودند کسی احمق این سخن گوید چه جای قائل که دعوی علمیده دارد و اشکوه هم قلی هم قلی هم فیک دیار قوم هم و جزاده ایشان ابیجرت کردن ایشان در راه تو شهرهای خود را و خوشتر و هم من سعة العارش الضیقه و جزاده ایشان بایرون شدن از فراتر بیجا خود بسوی تگلی آن یعنی بعد بجزرت از خانه خود و عیش و خوش گذرانده و در زیارت بی تکی عیش افزاند و مرتب کثرت فی اعزاز دینک من مظلومین و کجما نیکه بسیار کردی بپود آنها مطیعان خود را در غریز ساجدین تو که آنها را صحابه یعنی مهاجران اول مظلوم بودند بعد از آن که هجرت کردند و جهاد واقع دین بسبب آنها غالب گشت بسیار مسلمان شدند اللهم و اکو صل إل التائبین لهم بلحسان الذین یقولون ربنا اغفر لنا و لغيرنا الذین سبقتنا بالایمان خیر جزایک خدا یا برسان به پیروی کنندگان صحابه که به نیکی متابعت آنها اختیار نمودند تا بعین میگویند خدا یا پیام زمار او برادران که پیش از ایمان آوردند و بهترین جزای خود این کلام امام اشارت است آنکه قسم سوم از مسلمانان آنان کسانی که در حق صحابه های خیر میکنند و آنها غفلت ندارند و ظاهر است که این وصف خاصه اهل سنت و جماعت است پس ایشان ناجی و منقذند موافق تدبیر الهیست موافق قرآن نه مخالفان ایشان و هو المطلوب باز بشنود که در حجاج بعین چه میفرماید الذین قصدوا استمهتجان بعین

که قصد کردند بطریق صحابه را و تحت کوا و جهنم دیده و دانسته قصد کردند بدین صحابه را و مَصْبُوعاً اَعْلٰی شاکلتریم و نیستند بطریق و ندیدند صحابه که پیشتر هم در پیش
 بعینه فرمودند که دانید آن تابعین را و هیچ ندانستند در یقین صحابه یعنی صحابه اکبر را
 و هستند و که بخاطر شک فی حق انکار همه و خلیان نکرد و خلیه آن
 مبعوثین را شک در پیروی کردن آن صحابه را بی شک شبهه بر راه بهت دانسته بر آنها
 کردند و که اینها بعد آیه منار همه و شک کردند در افتاد بهت دانسته صحابه
 یعنی صحابه را بر راه روشن بهت آسایع و افتاد ای آنها کردند هر که ایمان بقرآن و قد
 بجناب پاک امام مجاهد علیه السلام داشته باشند بروی مخفی نخواهد ماند که هر کس از این
 مبطل روغن و خوار است و غیر فرقهای باطله چه روغن در حق تمام صحابه
 بنص پیشمار دارند بلکه اکثر آنها را می دانند و حسن ظن ندارند بکری بجزئی از آنها و هیچ
 اگر که برادر شغال اند و مانند روغن بر سر مبلجین علی مرتضی و عثمان و بعضی
 انصاف پس و اعتقاد سید دارند و غیر فرقهای در تفسیر قرآن تاویل بصوص تابع روایت
 صحابه نیستند بلکه بهوائی الله خود میروند و سو را به صحابه ای بر آورده اند و
 اتباع آنها میکنند پس بدین حضرت زین العابدین بنصوص مذکوره بالا احق
 ایشانند و غیر ایشان و هو المطلوب باز بشود که امام چه میفرماید مکارفین و مکارفین
 که حمایت کنندگان و احانت نمایندگان صحابه اند یعنی اگر کسی شیطان و آل
 بجناب پاک طعن کند کار تابعین است که او را برانند و جواب فی طرد نمایند از این نقطه

تمام اعتراضات شیاطین کہ بعضا بہ نسبت کنند ساقط شدند و طاعت گرفت کہ کار مسلمانان بآ
 طاعت و روائیات نہ طوطی تشبہ نمودن و شک نیست کہ این مصحف خاص و اہمست مست پس
 ایشان بحدس بہ الم عیال سلام علیہم علیہم اند نہ غیر ایشان باز شنید کہ چہ میفرماید یک یون
 بد نہیزم لعمریہ دیدہ از دعا طاعت و انصاف میکنند بدین صحابہ و یکند و ان لہم
 و زہ میرود براء صحابہ کہ عین ہر است یثقیون علیکم در جاکہ اتفاق دارند بخت
 صحابہ کہ انہوں آہنہا فی طاعتان آہنہا میدہند و چشم طاعتین مینمایند و کاتھم
 یثقیون لکم و الیکم و تہمت میکنند صحابہ را و فرمود کہ اگر دہدہ رسانیدند ایشان از کلمہ
 و احادیث پیغمبر صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم یعنی تمام صحابہ را احادیث و کتب روایات آہنہا
 بخودہ بران حمل مینمایند ازین لفظ ثابت شد کہ کتب حدیث و فقہ اہمست اینہا از حق
 منقول است و نہ بہ الم زین العابدین بہت پذیر قبول است و لازم آمد کہ کتب طاعتین
 کہ برخلاف روایات صحابہ اند و از امام زین العابدین باطل و نسیان است بطلان شد کہ نسبت
 نہ بہ الخلفین امام جعفر صادق علیہ السلام کہ شدہ امام زین العابدین امام محمد باقر علیہما السلام باطل و نسیان
 صریح و انکار صریح طاعت است کہ بلایان اہل الکفر نہ مومنان و ایمان خداوندان ازان کہ حق
 فرض عین و طاعت ان کتب است نہایت سوسہ شیاطین نمودند بآہنہا باز شنید کہ امام جعفر علیہ السلام
 و صل علی التابعین من یومنا ہذا الی یوم الدین خداوند اجرت
 فرست بر تابعان صحابہ از امروز تا روز جزا و علی آذ و اجمہم برابر و اجمہم
 ذر یا اھمہم برابر اولاد آہنہا و علی من اطاعک منہم و بر کسانیکہ فرمان بردار

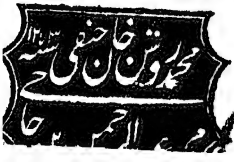
تو که در از آنها صاوتی که نصیبی از حق که نگاه داری آنها را سبب
 آن رحمت از گناه تو و تقصیر آنها در حق که نگاه داری و نگاه
 دوی آنها را در چشمت و تمنی آنها من کید الشیطان و باز داری آنها
 بسبب آن رحمت از که شیطان و تمنی آنها علی ما استغاثت علیه من یزید
 و یاری دوی آنها را بسبب آن رحمت بر امر خیر و نیکوئی که یاری خواهند از تو بر آن و تقصیر
 طواریق الکیل و الهادی الاطراف و غیره و نگاه داری آنها را از حوادث
 شب و روز مگر عادت که بخیر پیش آید و تمنی آنها علی اعتقاد حسن التبعاء لک و
 القسح فیما عندک و بر آگاهی و بداری آنها را بسبب آن رحمت بر اعتقاد
 اسد و کریم از تو و طمع و رغبت کردن در خیر که نزد دست از تو است عظیم و در
 التهمه فیما تحویل الایدی العباد و بر ترک نمودن هر چه میسزاند از او و آنها
 بندگان یاری آنها را قناعت بخش با آنچه نزد دست تا بسبب مع در مال مردمان هر چه نصیب شود
 لک و همای الرغبه الیک و التوبه منک و توفیقهم فی سعة العالیه
 تا گردانی آنها را را غلبه بوی تو و راهی تو و بی رغبت گردانی آنها را در دنیا و آخرت
 معاش و تحبب الهم العمل للأجل و محبوب گدانی بوی ایشان علی آخرت
 و الاستعداد آدما بعد الموت و طیاری کردن برای آنچه بعد موت خواهد رسید
 و تحقیق علیکم کل کرب یحل فیهم یوم خروج الانفس من آبدانها و آبدان
 گردانی بر ایشان من خجسته که برسد با آنها روز برآمدن آنها از بدنه های خود و قضا

بِمَا تَقْعُدُ بِهِ الْفِتْنَةُ مِنْ تَحْدُورِهَا وَ عَافَيْتَ بِهِيْ أَهْلَهَا وَ زَيْتَانِي كَيْ سَبَبَ أَنْ يَنْفَلِتَ
 شود که ازان خبر باید کرد و کتبه التَّادُّ و طَوِيلُ الْخُلُوفِ فَيُنَادِي بِهَا وَ تَحْكَاهُ بِهَا بِرَأْسِهَا وَ زَيْتَانِي
 در پیش و از درازی پایدگی در پیش و تَصْدِيقُ هَمَلِكِ الْأَمْرِ مِنْ مَقْبِلِ الْمُتَّقِينَ وَ بَرَسَ
 و انجام شان گردانی بجان حفظ و امان که خود بگناه متقیان است یعنی انجام شان جنت عالمی بود
 این همه کلام حضرت سجاد زین العابدین است که در حق صحابه تابعین آنها بتصریح بیان و
 بیان فرموده و از دیگر ائمه الهیبت خصوصاً از اسیر المؤمنین علی رضی الله عنه در نهج البلاغه
 و غیره کتب شیه مناقب صحابه خصوصاً مناقب شیخین رضی الله عنهم نیز بتواتر مروی است و گفته اند
 که الهیبت جماعت بوجوب دعوات ائمه الهیبت نصیرشان جنت است که آنها بیکدیگر
 کتاب الله را حکم گرفته و بدست دیگر محبت الهیبت صحابه را کرام نموند و در میان این درویشان
 راه یافته و بنزل مقصود رسیدند مخالفان شان از کتاب الله چنانچه بوجه حسن ظاهر ساختیم
 دست برداشتند و بعد از دعوت صحابه اهل بیت کمر بسته مطروعه ابدی شدند و بچند کس از صحابه و
 الهیبت که دعوی دوستی میانین چون خلاف کتاب الله گمان کفر و مانند آن بران کار افتاد
 و تفرقه مانند آنرا که شیوه منافقانست بین آنها قرار دادند ظاهر شد که ایشان در دعوی
 کاذب اند و دشمنان مخفی آنها اند و ایما از آنها نیز را نرفتند و با من بود الاعتقاد و
 و الله الهادی علی رحمة اعتمادی آبی برادر این چند اوراق مشحون آیات قرآنی برای
 غیر خواهی اهل اسلام که طالبان صراط استقیم اند بقلم آمده و تمام طالب جنتی را بوجه
 از قرآن مجید استدلال نموده مذکور شد امید از ناظران آنست که این سعی اگمان پر کند

مستند و بنظر انصاف ملاحظہ و تعمق نموده بآیات قرآنی محفوظ شوند و پسند پذیرند تا در نزد
 اولی الامر باب اعلیٰ شوند و اگر منظور کسی از تعیین وقت و نایب نیک باشد و با وجود این قسم
 قضایات قرآنی اہل سنت نزد او برحق نباشند و پیرہن سخاوتی از چشم او بر نیفتد و نزد او
 رد اخص یا خواج یا فزود دیگر ناجیہ باشد بروی لازم است کہ اول اخص و آیات قرآنی کہ
 در آن دلیل اعلیٰ بود بر کفر و نفاق جمع صحابہ قائم کنند چندان کہ بر عزم خود و حق اینها
 حسن ظن دارد بنصوص قطعیہ از خارج نماید و بنای مذہب خود بنصوص قطعیہ درست سازد
 انشاء گفت مگوی کتابی و بحث وجد الی علی بکار برد و اگر این بن حکم تواند ساخت
 و سوائی قصصی تواریخ و تسلی نامہای اسی بدست او نیاید و مانند شتر و روانہ این بود
 و دیده خط کہ در پس پلطان مذلات او خود بخود برید و خواہد گفت و قصصی او متبادلات
 باہر اتے تعالیٰ شانہ نتواند ساخت پس شہ کہ حال او چاہد و میر التماس من
 یشتیری لکون لک دین لیل عن سبیل اللہ یغفر لکم و یتخذ ہا لکم و الاولیٰ
 لکم عذاب مہین اسی برادر این برگفت مگوی مرقومہ برای خبر خواہی تو بودہ
 آئندہ تو بخاری و مالک لیسلا البلاغ المین و احر دعوانا ان اللہ رب
 العالمین و صل اللہ تعالیٰ علی خیر خلقہ محمد و آلہ و اصحابہ و اتباعہ

وَ احِبَّ اَیْمَ الْاَیْمِیْنَ

خاتمہ الطبع احمدیہ کہ یہ سالہ مراد استقیم در اول کتاب است بطبع مطبعہ مطبعہ گویہ
 خاتمہ الطبع احمدیہ کہ یہ سالہ مراد استقیم در اول کتاب است بطبع مطبعہ مطبعہ گویہ

العبد
 شیخ بن حاجی محمد روشن خان غفرانی

